

Az Eichmann-per, mint a Holokauszt bizonyítéka

JELIGE: LCA 740

A dolgozat lezárásának dátuma: 2014. november 6.

TARTALOMJEGYZÉK

I.	ELŐZMÉNYEK.....	4
I.	1. EICHMANN.....	4
I.	2. AZ IZRAELI TITKOSSZOLGÁLAT.....	8
I.	2.1. A szolgálatok múltja.....	8
I.	2.2. Moszad a titkos hírszerző szolgálat.....	9
I.	3. AZ ELFOGATÁS.....	10
I.	4. EICHMANN IZRAELBE SZÁLLÍTÁSA.....	14
II.	BIZONYÍTÉKOK ÉS TANÚK.....	15
III.	A PER ELŐKÉSZÜLETE.....	15
IV.	JOGI MEGKÖZELÍTÉS.....	17
IV.	A TÁRGYALÁS.....	24
V.	1. A TÁRGYALÁS ELŐZMÉNYEI.....	24
V.	2. A VÁD.....	25
V.	3. A TÁRGYALÁS FOLYAMATA.....	27
V.	AZ ÍTÉLET.....	32
	AZ ÍTÉLET VÉGREHAJTÁSA.....	33
VI.	UTÓSZÓ.....	34
VII.	IRODALOMJEGYZÉK.....	37

„A holtak megbocsájthatnak, de az élőknek nem lehet felejteniök soha.” (sic!)

(Chaim Herzog)

I. Előzmények

I. 1. Eichmann

„Egy voltam a sok ló közül, amelyek a szekeret húzták, és a kocsis akaratánál fogva nem tudtam volna jobbra, vagy balra szökni.”
(Adolf Eichmann)

Az Eichmann-per a történelem azon nagy pereinek sorába tartozik, amely nagy politikai és társadalmi megrázkódtatásokkal járó korszakok lezárásához kapcsolódnak, de nem csak történelmi korszakhatárokat alkotnak, hanem a politikai és jogtudományi elemzések számára is tartós feladatokat képeznek.¹

Adolf Eichmann paradox módon annak a zsidó népnek köszönheti ismertségét, amelynek áldozatai révén a világtörténelem részévé vált.²

A zsidó közösség folyamatos száműzetések, pogromok és kegyetlen diszkriminációk alanya volt. Izrael állam fennmaradását erőszakszerveire támaszkodva biztosítja. Nemzetbiztonsági struktúrája fedi az országot érő kihívásokat. A Moszad globális hatókörű, bár tevékenységének célpontja legfőképpen az arab terroristák elleni fellépés. Az állam területét és helyzetét figyelembe véve egy jól működő titkosszolgálat van. A Moszad a történelemben valószínűleg az egyetlen olyan titkosszolgálat, amely az országát és népét ért traumákat nagyfokú szervezetettséggel és öntudattal bosszulta meg. Biztosítani tudja fennmaradását, és védeni a területi integritását, akár a szomszédos túlerővel szemben is. A zsidó népet az őt ért csapások révén vallása összefogta. Egész népet ért támadásként értelmezték a deportálásokat és a müncheni olimpián történt gyilkosságokat is. A titkosszolgálat ezek megtorlását az állam nevében vitte véghez. Adolf Eichmann kivégzése is egyedüli esetnek számít Izraelben olyan szempontból, hogy az első és egyetlen eset volt az államban, amikor egy civilt halálra ítélték, majd végre is hajtották a büntetését.

Dolgozatom alaptézise az Eichmann elleni per, amit nem lehet kifejtteni az általa elkövetett bűncselekmények, a holokauszt felidézése nélkül. Valamint kitérek az izraeli titkosszolgálatra is, mely nélkül sosem kerülhetett volna sor a tárgyalásra és ítélet meghozatalára.

¹ Elm, Heinemeyer, Jesse, 1993., p.266. (a bibliográfiai források hosszúságára való tekintettel, lábjegyzetben vannak megjelölve a források)

² Mozgó Világ, XXXVII. évfolyam, 6. szám, Heller, Á., Az Eichmann-pernek nincs vége, p.39.

„A svábhegyi Majesticben volt a Gestapo zsidóosztálya, amelynek vezetője Eichmann volt. A leghírhedtebb, legvérengzőbb embere ennek az intézménynek, ha ugyan egyáltalában lehet embernek nevezni ezt az erkölcstől, moráltól, emberségtől elrugaszkodott legényt. Ő volt az, aki a németek által eltiport országokban a zsidó ügyeket »intézte«. Az elfogatások, deportálások, rablások legfőbb végrehajtója. Ez az Eichmann, nem tudom, ez-e a való neve, vagy nem, azt állította magáról, hogy Palesztinában született. Állítása ellenőrizhetetlen volt, de az bizonyos, hogy tudott héberül, ismerte a zsidóság történetét és a zsidósággal foglalkozó irodalmat. Ismerte vallásunk sajátosságait, szertartásait is. Bizonyára alapos felkészültsége mely öldöklő szadista hajlamával párosult tette érdekessé, azzá, hogy erre a rettenetes szerepre kapott megbízást. Született megrögzött gonosztevő, aki kéjelgett mások szenvedésében. Őszinte pillanatában magát vérebnek nevezte és így ő maga jelölte meg legfőbb jellemvonását. A magunk gyengeségében, kiszolgáltatottságában ezzel a szörnyeteggel kellett felvennünk a harcot [a] deportálás elkerülése érdekében.”³ – így emlékezett Stern Samu 1945. december 28-án Eichmannra.

Adolf Eichmann SS-Obersturmbannführer volt a vezetője a Birodalmi Biztonsági Főhivatal (RSHA) Különleges Osztályának, a zsidók likvidálására létrehozott speciális SS osztagnak. Tevékenységét 1944. március 19-én kezdte meg Magyarországon, amikor a németek megszállták Magyarországot. Cselekedeteit korabeli dokumentumok mellett, részint a vele együtt ténykedő, részint az általa kárt szenvedett és kompromittált személyek, valamint az Auschwitz-Birkenauban és más táborokban megsemmisítettek hozzátartozóinak vallomásai és visszaemlékezései támasztják alá.⁴

Eichmann magát hithű nemzeti szocialistának vallotta. Már a holokauszttal teljesen azonosult a náci párttal és a munkaadó szervezetekkel. Az „Endlösung” kivitelezésében senki sem játszhatott kulcsszerepet anélkül, hogy a politikai rendszer ideológiájával és céljaival ne azonosult volna. „Karrierje” során nem tudott függetlenné válni a gyilkos ideológiák által működtetett SS szervezettől, amelybe belépve elmondása szerint az istenek szolgálatába állt.⁵

A magyarországi zsidó kérdés megoldását a megszállást követő napokban Edmund Veessenmayer, a Német Birodalom teljhatalmú megbízottja, Otto Winkelmann, Himmler személyes megbízottja és Ernst Kaltenbrunner, a Birodalmi Biztonsági Főhivatal vezetője

³ Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (a továbbiakban: ÁBTL) A-643/2 Adolf Eichmann és más háborús főbűnös bűncselekményeit dokumentáló anyagok. Egyes személyek feljegyzései, visszaemlékezései, 1945., p.7.

⁴ ÁBTL A-643/1 Összefoglaló Adolf Eichmann-ról és más háborús főbűnösökről.

⁵ Mozgó Világ, i.m., p.41.

dolgozták ki. A magyar zsidók deportálásának gyakorlati megvalósítását 1944. március 19. és 1944. április 7. között az illetékes magyar belügyi-, csendőrségi-, és rendőrségi szervekkel együtt az Eichmann-kommandó készítette elő.

Lulay Leó László volt csendőr százados 1960-ban készült tanúvallomása szerint 1944 júniusában 1500 csendőr érkezett Budapestre. A magyar és német háborús bűnösök magyarországi tevékenységeinek leírásában szerepelt, hogy a csendőrök azért érkeztek a fővárosba, hogy a zsidók elhurcolásában közreműködjenek. A fővárosban júliusra létszámuk elérte a 3500-4000 főt is. Szerinte Eichmann SS-tiszt irányítása és Bakó László vezetése mellett puccsszerűen szerették volna végrehajtani a zsidók likvidálását. Valójában már az április 7-i értekezleten megállapodtak a magyar és német hatóságok a „tisztogatás” menetrendjében.

Lulay is – ahogy főnöke, Ferenczy László csendőr alezredes, a csendőrség összekötőtisztje az Eichmann-kommandónál – többször tárgyalt Adolf Eichmann-nal, mely megbeszélések tárgya a zsidótlanítás, annak végrehajtása, és technikai lebonyolítása volt. A magyar szervek és az Eichmann vezette Biztonsági Rendőrség között mellérendeltségi viszony állt fenn. A tárgyalások után a Belügyminisztérium XX. osztálya adta az utasításokat. A jelentés szerint, a zsidótlanítás tervezete miniszteri szintű tárgyaláson született, amelyen maga Eichmann is részt vett és gondolatait érvényre juttatta.

A magyarországi zsidóság gyűjtőtáborokba való összegyűjtésének folyamata a Belügyminisztériumban rendezett bizalmas értekezlettel vette kezdetét 1944. április 7-én. Jaross Andor⁶ tudtával és hozzájárulásával Bakó László, Endre László belügyi államtitkárok és Eichmann közösen dolgozták ki a gyakorlati végrehajtásra vonatkozó elveket. 1944. május 15-én kezdődött az összegyűjtött zsidónak minősített magyar állampolgárok Auschwitz-Birkenaubába szállítása.⁷

Lulay Leó László azt állította tanúvallomásában, hogy 1944. április 10-e körül kapott belügyminiszteri rendeletet Jaross aláírásával a zsidótlanítás végrehajtásáról, melynek tartalma arról szólt, hogy a csendőr- és rendőrség parancsnokai az előjáróság vezetőjétől zárt borítékokat kapnak, amelyek tartalmazzák a zsidók névsorát és a velük kapcsolatos intézkedéseket, azonban ezeket csak a terv megkezdésének éjszakáján bonthatják fel. Továbbá rendeletben közölték azt is, hogy a végrehajtás ideje alatt, hazánkban fognak

⁶ A német megszállást követően Sztójay kormányának a belügyminisztériuma volt. Több zsidórendelet megalkotója, illetve a vidéki zsidóság deportálásának irányítója volt.

⁷ ÁBTL A-1126, Magyar és német háborús bűnösök tevékenységéről leírások, névsorok, Belügyminisztérium, 1960.

tartózkodni a Birodalmi Biztonsági Főhivatal tanácsadói is, akikkel szorosan együtt kell működniük a magyar hatóságoknak. Itt is mellérendeltségi viszonyról volt szó, azonban a fennálló viszony a németek oldalára mozdult el.⁸

1944. július 9-én befejeződött a magyarországi zsidók deportálása a budapesti körzet kivételével. A gyűjtőtáborokból Ferenczy jelentései szerint 147 vonatszerelvénnel 434351 zsidó származású személyt deportáltak a koncentrációs táborokba.⁹

Az 1944. október 15-ei Szálasi-puccs után megkezdték a magyar munkaszolgálatosok Németországba terelését gyalogmenetben. Az útvonalat, amelyen a gyalogmenet haladt – Lulay vallomása szerint – hivatalosan Eichmann, Fábián és Ferenczy vonalnak nevezték el. Vallomásában arról számol még be, hogy pontos számadat ugyan nincs, de bizonyított, hogy körülbelül 180000 munkaszolgálatos személyt érintett, illetve Adolf Eichmann további terveit, köztük a Budapesten maradt zsidók elhurcolását a frontesemények megakadályozták.¹⁰

Ferenczy László volt csendőr alezredes 1945-ös és 1946-os vallomásai bizonyítják, hogy Adolf Eichmann eszmei támogatásai mellett személyesen is részt vállalt a budapesti zsidóság likvidálását célzó műveletekben. Baký és Endre belügyi államtitkárokkal együtt kijelölték a gyűjtőtáborokat. Az ellenőrzés feladata az Eichmann-féle csoporthoz tartozott. A Bécsben 1944. május 4-5-én megtartott szállítási értekezletet követően a Német Biztonsági Rendőrség és a magyar hatóságok közösen biztosították és végezték a zsidók kiszállítását.¹¹ Bárdos László 1960-as tanúvallomása szerint Eichmann közvetlenül jelen volt az első szerelvény indulásánál és érkezésénél is.¹² Otto Winckelmann 1946 májusában önvallomást tett, melyben bevallotta, hogy utasítást kapott Himmlertől, hogy jöjjön Magyarországra, mint a Német Birodalmi Rendőrség legfőbb magyar beosztottja. A gyakorlati utasításokat pedig 1944. március 19-én kapta meg Veessenmayertől és Kaltenbrunnertől.¹³

Munkácsi Ernő¹⁴ visszaemlékezései szerint Stern Samu, a Központi Zsidó Tanács egykori elnöke 1945. decemberi vallomásában kijelentette, hogy elviekben Eichmann korábban azt nyilatkozta, hogy legfőbb feladata lesz a magyar ipar és hadiipar fellendítése, melyet zsidó munkásosztatok fognak kiszolgálni. Amennyiben megfelelő magatartást

⁸ ÁBTL A-643/5, Tanúkihallgatási jegyzőkönyv, 1960. június 22., Lulay Leó László

⁹ Molnár, J., Csendőrtiszt a markóban, Ferenczy László csendőr alezredes a népbíró előtt, p.317.

¹⁰ ÁBTL A-1126, i. m., 1960.

¹¹ ÁBTL A-643/1, II. kötet, 1945., Winckelmann Ottó, Obergruppenführer, Himmler magyarországi megbízottja., p.72-75

¹² ÁBTL A-643/1, IV. kötet, 1945., Kárt szenvedett személyek tanúvallomásai., p.30.

¹³ ÁBTL A-643/1, III. kötet, 1945., i.m., p.72-75.

¹⁴ A Pesti Izraelita Hitközség, majd a Zsidó Tanács főtitkára.

tanúsítanak, semmiféle bántódás nem fogja érni őket, esténként akár haza is mehetnek. A magyarországi zsidóságot pénzügyi szempontból centralizálni szeretné, így a Központi Tanács alá rendeli a csillagviselésre kötelezetteket, köztük a zsidó vallásról áttérteket is, akik a legnagyobb vagyonnal rendelkeztek. Az organizáció alapját egy térkép jelenti, amin a zsidó intézmények is fel vannak tüntetve. Hangsúlyozta, hogy mindezek az intézkedések addig tartanak, amíg a háború folyik. A háború befejeztével szabaddá válnának a zsidók, a németek pedig a régi gutműtigek (jóindulatúak, jólelkűek) lesznek és mindent engedni fognak, pont úgy, mint korábban.¹⁵

I. 2. Az izraeli titkosszolgálat

Az Eichmann-pert megelőzően a dolgozatban kihagyhatatlan az izraeli titkosszolgálat bemutatása, melynek ügynökei közrejátszottak Eichmann elfogatásában.

I. 2.1. A szolgálatok múltja

A brit mandátum lejártakor, 1948-ban a palesztinai zsidó közösség megalapította Izrael államot. Ezzel egy időben létrejött a kormányhivatalok között a hírszerző és biztonsági csoport, mint Információs Szolgálat (Sherut Yedioth), ismertebb nevén Shay. Ez a szervezet a Haganahnak (cionisták földalatti ellenállóerői) volt a hírszerző egysége, működését már az államalapítás előtt megkezdte 1929-ben Zürichben, Zsidó Ügynökség néven. Az Ügynökség eredeti feladata a szegényebb zsidók felkarolása és a palesztin zsidó közösségek fenntartása, illetve a független Izrael állam megteremtése volt. Később a Shay fedőszerve lett, és tevékenységüket kiterjesztették egész Nyugat-Európára és az Amerikai Egyesült Államokra is. Politikai hírszerzést folytatott a cionista propaganda érdekében; beépült az arab és anticionista körökbe; a helyi és külföldön működő szélsőséges csoportokat figyelte; valamint a földalatti mozgalom biztonsága érdekében információkat gyűjtött a náci Németországról. 1951-ben azonban az akkori miniszterelnök, David Ben Gurion és a kormány realizálta a súlyos helyzetet a szolgálatok között, így eldöntötte, hogy átalakítja Izrael hírszerző és biztonsági szervezetét. A terv szülőatyja Reuven Shiloan volt.¹⁶

Az 1982-es magyar néphadsereg vezérkarának felderítő csoportfőnöksége által Izrael hírszerző és biztonsági szolgálatáról írt jelentés alapján: *„Izrael elsődleges hírszerző és biztonsági hatósága a Va’adat Rashei Hasherutim /Haderőnemi Parancsnokok Bizottsága/*,

¹⁵ ÁBTL A-643/2, Munkácsy Ernő visszaemlékezése Eichmann Obersturmbannführerrel való tárgyalásra., 1944. március 31.

¹⁶ ÁBTL A-3660, Magyar néphadsereg vezérkara felderítő csoportfőnökség, 1982., p.7-9.

közismerten a Va'adat. Ez a szerv koordinálja a hírszerző és biztonsági szervek működését és tevékenységét. A Mossad Letafkidim Meyouchadim /a titkos hírszerző szolgálat/, röviden Mossad, felelős a külföldön folytatott hírszerző tevékenységért és közvetlenül a miniszterelnöknek tartozik felelősséggel. Sherut Bitachon Klali /Elhárítás és Belső Biztonsági Szolgálat, vagy ismertebb nevén Shin Beth, az állam biztonságáért felel, ugyancsak a miniszterelnök közvetlen alárendeltségében. Agaf Modiin /Katonai Hírszerzés/ fő feladata a katonai stratégiai hírszerzés, valamint a hírközlési rendszerek felderítése, az izraeli védelmi erők vezérkari főnökének alárendeltségében. A külügyminiszter az izraeli felderítő közösség részére kutatási és politikai tervezési vonatkozásban nyújt támogatást. A belügyminiszter az államrendőrség rendőri vizsgálatait segíti, valamint közreműködik a határok biztonságának fenntartásában.”¹⁷

Az izraeli törvények a biztonsági és hírszerző szervek kormánytól független tevékenységét nem teszik lehetővé. Az Alaptörvény 29-ik paragrafusa kimondja: „A kormány felhatalmazással rendelkezik, hogy az állam részéről végrehajtsa minden olyan tevékenységet, amelyekkel más hatóságokat törvényesen nem bíznak meg.” Ennek jelentése pedig az, hogy a kormány foglalkozik a hírszerző és biztonsági kérdésekkel, felhatalmazás alapján.¹⁸

„Az izraeli törvények szigorú büntetéseket helyeznek kilátásba – a halálbüntetéstől az életfogytiglani szabadságvesztésig – árulás /hazaárulás/ illetve az ellenség segítése esetére. Kémkedés esetén háromtól 15 évig terjedő börtönbüntetést szabhatnak ki – ebbe a kategóriába tartozik a külföldi ügynökökkel való kapcsolattartás, az állambiztonság ellen bűn elkövetése vagy annak segítése, állami alkalmazottól nyert információk felhatalmazás nélküli publikálása. Nincs korlátozó törvény a titkos információk jogtalan feltárására vonatkozóan. Ilyen esetben a büntetés a 15 éves szabadságvesztést is meghaladhatja.”¹⁹

I. 2.2. Moszad a titkos hírszerző szolgálat

Ez a szerv felelős a külföldi hírszerző feladatok ellátásáért, politikai akciókért és a terrorista cselekmények elhárításáért. Fő feladatai közé tartozik az arab államok elleni ügynöki akciók vezetése az egész világon, különösen Nyugat-Európában és az Amerikai Egyesült Államokban, ahol összeütközésekbe kerülnek az izraeli és az arab érdekek Közel-Kelet vonatkozásában. Információkat gyűjt az arab országok belpolitikai viszonyairól,

¹⁷ Uo., p.7.

¹⁸ Uo., p.13-14.

¹⁹ Uo., p.15.

fegyveres erőinek diszlokációjáról, képességeiről és moráljáról. Begyűjti az arabok kereskedelmi adatait is, elsősorban nyugati fegyvervásárlásaik tekintetében. Az arabok politikai-, gazdasági- és katonai tanácsadóit próbálja ügynöki szinten beszervezni. A Moszad feladatkörének része az arabok közötti ellentét szítása, amivel a nyugati szimpátiát megvonják az araboktól. A terrorista tevékenységek elhárítása érdekében megtorló akciókat bonyolítanak le a világ minden táján.²⁰

A Moszad nyolc csoportból áll, és a főhadiszállásán a csoportok parancsnokai irányítják a különböző területek adminisztratív-, anyagi- és működési szolgálatait. Területi felosztásban beszélhetünk Közép-Amerikáról; Dél-Amerikáról; Kelet-Európáról, a volt Szovjetunió területéről; Afrikáról; Ázsiáról és Óceániáról; a Földközi-tengerről és Közel-Kelet országairól; Európáról és Észak-Amerikáról.

A Moszad főhadiszállása Tel-Avivban található, ide érkeznek be a kiértékelte elhárító és hírszerző jelentések, melyeket előzetesen a Moszad Kutató Csoportja készít elő. Ezeket a dokumentumokat megküldik a különböző kormányhivatalok részére. A titkosszolgálat a külföldön végzett hírszerzést irányítja, tevékenysége két kategóriára oszlik: a Közel-Keletre, ez esik a védelem frontvonalába és az egyéb területekre.²¹

I. 3. Az elfogatás

Rafi Eitan negyed évszázadon keresztül a Moszad operatív igazgató-helyettese volt. Hidegvérűségéről, ravaszságáról, erőszakosságáról, durvaságáról és gyorsaságáról volt híres. Hírnevét Adolf Eichmann, az „Endlösung” végrehajtójának elfogásáért kapta. Ő volt az aki, bosszút állt a zsidók rokonainak kivégzéséért, így mindenki a hős gerillát látta benne. Ő vázolta fel minden idők legvakmerőbb emberrabló tervét.

A második világháború után a náci bűnösök felkutatásával főként a Nokminek (bosszúállók), a Holokauszt túlélői foglalkoztak. A törvényes kereteket nem tartották be, akit megtaláltak, azt ki is végezték. Izrael állam nem igazán foglalkozott a náci bűnösök kézre kerítésével, mindaddig, amíg 1957-ben a Moszad nem kapott információt, hogy Eichmann-t Argentínában látták.²² A titokzatos informátor Dr. Shinar, az NSZK-ban működő Izraeli Jótétemeli Bizottság főnöke volt, aki táviratban jelentette az izraeli külügyminiszternek, hogy értesítést kapott Adolf Eichmann kilétéről és az argentin címét is tudja. Pár héten belül hazarendelték Izraelbe, ahol elmondta, hogy a hesseni főállamügyésztől, Dr. Fritz Bauertől

²⁰ Uo., p.30-31.

²¹ ÁBTL A-3660 i. m., p.37.

²² Thomas, G., 2000., p.83.

kapta a híreket, aki nem bízik a német igazságszolgáltatásban, ezért a zsidókra bízna a büntetés végrehajtását.²³ Az információ kiindulópontja Lothar Hermann, zsidó származású német emigráns ügyvédhez köthető, akinek lánya, Sylvia, többször is találkozgatott Klaus Eichmann-nal, aki úgy vélekedett, hogy a németeknek maradéktalanul rendezniük kellett volna a zsidókérdést, illetve többször megemlítette azt is, hogy apja a német hadsereg tisztje volt.²⁴ A megszerzett információknak köszönhetően Izrael titkosszolgálatára megtervezte Eichmann elrablását Argentínából. Az akció vezetőjének Rafi Eitán nevezték ki. Az El Al nemzeti légitársaság erre az akcióra egy Britannia típusú repülőgépet vásárolt. A gép egyébként is Argentínába tartott, az ország függetlenségének 150 éves évfordulója okán, bár arról az ügynökökön kívül senkinek nem volt tudomása, hogy a gép végében egy cellát építettek Eichmann számára. Rafi Eitán és csapata 1960. május elsején érkezett Buenos Airesbe, ahol beköltöztek az egyik biztonsági lakásba, az „erődítménybe”. Hét ilyen lakásuk volt, ha menekülésre kellene fogni, és egy közülük a Tira névre hallgatott, ahol Eichmann-t tervezték fogva tartani. Másnap megfigyelték Eichmann-t, aki busszal közlekedett és a Garibaldi utcai háznál szállt le. 1960. május 10-én Eitán kijelölte a sofőrt és két segédjét az akcióhoz, amit másnapra terveztek. Május 11-én reggel nyolc órakor be is hajtottak a Garibaldi utcába. A különítmény szolgálatában csak a végrehajtást végző csoport két autója, és még egy kocs állott, általános szükségletekre. Az adott napon a különítmény minden tagja más személyazonosságot és külsőt kapott. Az emberek négy óra harminc perckor tartották utolsó megbeszélésüket a Tirában, a biztonsági házukban. Majd felöltötték álruháikat, megkapták új igazolványaikat és felülvizsgálták az akció végrehajtásához szükséges eszközöket. A két autó két útvonalon ért a célponthoz. Két tervük volt, és végül az „A” terv mellett maradtak. E szerint az első autó a Garibaldi utcában vár Klementre (Eichmann ezzel az álnévvel élt Argentínában), a 202-es országúttól mindössze tíz méterre. A másik kísérő és egyben tartalékos autó pedig az utca sarkától harminc méterre vár. Ennek sofőrje elvakítja Klementet, valamint az esetleges sofőröket a terv végrehajtásának ideje alatt. Ha valami baj történne, az első segítségére siet.²⁵

Az elfogás végrehajtására hét óra negyven percet tűzték ki. Azonban nem szállt le Eichmann a buszról. Az első autó a Garibaldi utcában állt, és Zeév úgy tett, mintha szerelné az ajtót, nyitott motorháztetővel. A két autó utasai megegyeztek, amennyiben a buszokról nem

²³ Belügyi szemle, 1976., XIV. évfolyam, 1. szám, Titkos háborúk történetéből. Az Eichmann akció., p.68

²⁴ Élet és Tudomány, 2010., LXV. évfolyam, 51. szám, Fiziker, R., A MOSZAD bravúrja- Az Eichmann-ügy, p. 1614.

²⁵ Thomas, G., i.m., p.83

száll le, egészen nyolc óráig várnak rá. Nyolc óra öt perckor tűnt fel Klement, az első autó felé tartott. Ekkor Ehud beugrott a második autóba, és felkapcsolta a reflektorokat. Klement odaért az első kocsihoz, amikor Éli leszólította. A terv szerint ő „az őrszem lefegyverzése” feladatot kapta, azaz hátulról harcképtelenné tenni a célszemélyt és elvinni az autóig. Ekkor kellett volna Zeévnek odaugrania és segíteni Élinek Eichmann-t lábánál fogva betenni az autóba. Zeév végül attól félve, hogy revolver van Klement-Eichmann zsebében, ráugrott, hogy vele együtt a földre zuhanjon. Gábi odaugrott, amint észrevette, hogy nem terv szerint folyik a dolog, és másodperceken belül már bent zsúfolódtak az autó hátsó ülésén. Az egész művelet egy percig sem tartott, Kenet rá is lépett a gázra, és elhagyták a tett helyszínét, majd a második jármű is követte őket. Eichmann az ellenállás semmilyen jelét nem mutatta. Nyugodtan feküdt a padlón, majd háromnegyed óra után a Tirához értek nyolc óra ötvenöt perckor. Az első autó egyenesen a garázsba hajtott, ahonnan lépcső vezetett Eichmann börtönéül szolgáló szobához. Egy vaságyra fektették, egyik lábát az ágyhoz bilincseltek.²⁶ Ruháit levették róla, nehogy bármi eszköze maradjon az öngyilkossághoz. Fogait is megvizsgálták méregkapszula után kutatva. Ekkor szólalt meg Eichmann először: „Tizenöt év után, higgyék el, már egyáltalában nem gyanakodtam. Nincsen semmi a fogamban.”²⁷, majd megkezdtek kihallgatását. Néhány dologgal kapcsolatban nem mondott igazat, de amikor Kenet bediktálta neki az SS-számait, bevallotta, hogy ő valóban Adolf Eichmann. Iszer Harelnek²⁸ volt egy összekötő embere, aki nem tudta mi ügyben szolgál, de párhuzamosan vele a rajtaütés napján kávéházzal kávéházra járt. A terv végrehajtása után találkoztak és Harel csak annyit kért tőle, hogy menjen el Menáséhoz és üzenje meg neki, hogy „az írógép rendben van”, ami neki annyit jelentett, hogy üzenjen Izraelbe, hogy megvan Eichmann. A hírt ezután továbbították az izraeli miniszterelnöknek, külügyminiszternek és vezérkari főnöknek. Az orvos megvizsgálta Eichmann-t és jelentette, hogy egészségi állapota kifogástalan. Biztonsági és együttműködési nehézségek nem álltak fenn, mindössze pszichológiai, hiszen folyamatosan valakinek mellette kellett lennie. Harel tanulmányozta a helyi sajtót, de nem volt hír Ricardo Klementről benne, feltevései évekkal később beigazolódtak, hogy Vera Eichmann nem fordult az argentin rendőrséghez.

Eichmann mellett 24 órás őrség volt, eleinte kettő majd három óránként váltották egymást. Eichmann külsejét elváltoztatták és új személyazonosságot kapott. Éli elmaszkírozta és Sálom Dáni volt a fényképész és egyben az, aki elkészítette az új iratokat. Kenet volt az,

²⁶ Harel, I., 1975., p.254-255.

²⁷ MTI Kiadó, 1961., VI. évfolyam, 21. szám, p.3.

²⁸ A Moszad akkori vezetője.

aki folyamatos kapcsolatban állt Eichmann-nal, hiszen ő hallgatta ki. Kezdetben feljegyezték a vallomásokat, majd magnetofonra vették fel.

Iszer Harel május 15-én közölte az embereivel, hogy miként fogják Izraelbe szállítani Eichmann-t. Amennyiben nem sikerülne repülőgépen elszállítaniuk, tovább őrzik Buenos Airesben. Ezen a napon bűneit beismerte és elviekben hozzájárult ahhoz, hogy Izrael állítsa bíróság elé a zsidóság ellen elkövetett cselekedeteiért, azonban német állampolgárságára hivatkozva azt akarta, hogy a tárgyalást Németországban folytassák le. Végül Keneten keresztül Harel megígérte neki, hogy igazságos lesz a pere, védőügyvédet is fogadhat, de csak Izraelben állhat bíróság elé. A jelentések alapján Iszer Harel hat alternatív tervet dolgozott ki Eichmann Izraelbe szállításához és ezek végrehajtásához szüksége volt az orvos segítségére is. Legjobb ötletnek a közúti balesetben szenvedett agyrázkódás tűnt. Így Eichmann orvosi ellátásra szorul, kényelmes helyen kell tartózkodnia, a repülőgépnek sem igazán szabad leszállnia közbeeső állomásokon. Így született meg az „egy közlekedési baleset sebesültjének repülőgépen való elszállítása” néven emlegetett művelet. Állapota következtében pedig minél kevesebb le- és felszállással akarja megtenni a hosszú utat.

Időközben Eichmann egyik örével, Élivel folyamatos beszélgetésbe elegyedett, annak ellenére, hogy csak Kenet beszélhetett volna vele. Lelki nyomást gyakorolt a fogoly az örére. Megvetés és sajnálat kavargott egyszerre Éliben. Végül Eichmann csak neki köszönhetően írta alá a nyilatkozatot, de ő maga akarta megfogalmazni, ami így hangzott:

„Én, Adolf Eichmann, szabad akaratomból kijelentem: Most, miután valódi kilétem ismertté vált, megértem, nincs értelme, hogy megkísérleljem az elzárkózást az igazságos bíraskodás elől. Kijelentem, hogy hajlandó vagyok Izráelbe utazni, és az illetékes bíróság elé állni. Természetesen, jogi védelemben fogok részesülni, s én a magam részéről igyekszem majd megvilágítani a tényeket az utolsó években, Németországban betöltött szolgálattal kapcsolatban, hogy a jövő nemzedékeknek ezáltal igazi képet lehessen adni a történekről. Ezt a nyilatkozatot szabad akaratomból teszem. Nem ígértek nekem semmit, s nem fenyegettek meg. Végre meg akarom találni lelki nyugalmamat. Minthogy már nem tudok visszaemlékezni minden részletre, és olykor összetévesztek, vagy összekeverek dolgokat, kérem, legyenek segítségemre az igazság kikutatásában, a rendelkezésemre bocsátandó okmányok által, valamint tanúskodások révén, amelyek segítségemre lehetnek.”²⁹ (sic!)

(Adolf Eichmann, Buenos Aires, 1960. május.)

²⁹ Harel, I., i. m., p.254-255.

I. 4. Eichmann Izraelbe szállítása

Az argentin hatóságok kérésére május 18-ra tűzték ki az indulás dátumát. A gép 11-kor indul, Róma, Dakar és Recife kitérőkkel, végül május 19-én délután 5 órakor landol Buenos Airesben. Május 21-én hajnali 5 órakor indul vissza a gép, Recife, Dakar, Róma útvonalon, végül innen repül tovább Luddra, ahol 22-én 9 óra 45 perckor száll le. Hivatalos küldöttség volt a gépen, akiknek persze fogalmuk sem volt milyen célt szolgál a különrepülésük. Buenos Airesben a Britannia gép őrizete végig a személyzet feladata maradt, nehogy merényletet kövessenek el Izrael ellenségei. A visszaút időpontját május 20-ára, éjfélre tűzték ki, de hivatalosan két órával későbbi időt hirdettek ki. Az akció utolsó fejezetének terve a következőképp nézett ki: Eichmann-t Zichroni álnév alatt viszik a repülőtérre, annak irataival, az orvos megteszi a szükséges intézkedéseket, hogy az átszállítás idejére elaltassa. Eichmann a hátsó ülésen lesz az orvos és az egyik kísérő között, Kenet ül a volánnál mellette pedig a másik kísérő foglal helyet. Miután megkapják az utolsó parancsot, hogy tiszta a környék, akkor indulhatnak a repülőtérre. Ha Eichmann-t nem lehet a parkolóhelyen felvinni a gépre, akkor a gép kifutópályára gördülése után teszik fel. A gép elindulása után öten a „Tirá” megtisztításával fognak foglalatostkodni és visszaviszik az autókat a kölcsönzőbe, majd a lehető leggyorsabban elhagyják Argentínát. Joáv Meged és Áser Kedem engedélyt kértek Hareltől, hogy beavathassák a repülőgép személyzetét az akcióba, a nagyobb együttműködés reményében. Az emberek cselekvési időrendet is kaptak.

11 óra előtt pár perccel Eichmann május 20-án megérkezett a repülőtérre négy kísérővel, valamennyien a vállalat egyenruhájában. Eichmann kábultnak látszott, de az orvos megerősítette, hogy járóképes, amennyiben kétoldalt támogatják. Különleges injekciós tűt használt az orvos, benne lehetett hagyni a páciens véredényében és később bármikor újabb adag altatót fecskendezni bele. Három autóval érkeztek, az őr mindegyiket átengedte a sorompón. Az emberek az utasításoknak megfelelően sorfalszerűen álltak a repülőgép lépcsőjénél. Eichmann-t egyenesen az első osztályra vitték. Itt foglaltak helyet a megbízott személyek is, hatósági ellenőrzés során tartalékos személyzetnek vallva magukat. A gép felszállása a vámolás miatt késett, végül 1960. május 21-én 0 óra 5 perckor felemelkedett. A repülőút alatt felváltva őrizték Eichmann-t. Brazíliát kihagyva, csak Dakarban szálltak le, tankolás végett. Egy egészségügyi ellenőrzés után mehettek is tovább. Május 22-én a gép leszállt Izraelben. Hillél Ankor várta Harelékat a repülőtéren. Ő vette át a foglyot, gondoskodnia kellett annak biztonságáról és a teljes titoktartásról. Másnap Iszer Harel jelentette a miniszterelnöknek, David Ben Gurionnak, hogy elhozta Izraelbe Adolf Eichmann-

t. A miniszterelnök felhatalmazta, hogy átadja a foglyot a rendőrség országos főparancsnokának, aki vizsgálóbíró elé állítja, szembesítés után. Erre azonban csak másnap reggel került sor, addig egy ideiglenes börtönben helyezték el. David Ben Gurion miniszterelnök a Knessetben akarta bejelenteni Eichmann elfogásának tényét. Mielőtt ez megjelenhetett volna, Fritz Bauert táviratban értesítették az ügy sikerességéről. A hivatalos bejelentés előtt a különítmény utolsó tagja is elhagyta Argentínát.³⁰

II. Bizonyítékok és tanúk

A második világháború utolsó heteiben az SS-bürokrácia fő foglalatossága volt az akták eltüntetése bármi áron. Eichmann részlege végezte el a legjobban a feladatot, bár az RSHA IV-B-4 osztály levelezése más állami és pártszervezeteknél is megvolt, amely a szövetségesek kezére került. Számos eskü alatt vagy a nélkül tett vallomás bizonyítékként megvolt Eichmann pere idején. Továbbá, rendelkezésre állt még 16 tanú, akik nem mehettek el Jeruzsálembe, hiszen a főállamügyész előre jelezte, hogy őket is bíróság elé állítaná a zsidó nép ellen elkövetett tetteikért. A védelemnek nem volt elegendő ideje és anyaga ahhoz, hogy a vádlottat megfelelően képviselje. Dr. Servatius ügyvéd vállalta a védelmét 20000 dollár, és Eichmann családja által küldött további 1500 márka fejében. Eichmann-t 1600 dokumentummal szembesítették, melyben lényegesen jobban kiismerte magát ügyvédjénél. Végül a bíróság előtt tett tanúvallomása lett a legfontosabb bizonyíték.³¹

III. A per előkészülete

1960. május 23-án, David Ben Gurion, Izrael miniszterelnöke bejelentette a Knessetben, hogy Eichmann-t Izraelbe vitték, és ott fog bíróság elé állni a „végső megoldás” elkövetéséért. Izraelben a háborús bűnösök ügyei a rendőrséghez tartoztak, így létrehoztak egy „06-os iroda” névre hallgató nyomozó osztályt, melynek vezetőjeként Abraham Selingert bízták meg. Eichmann-t egy régi rendőrségi épületben a határőrség őrizte nyolc hónapon keresztül, amíg a vizsgálat tartott. Vallomásait szalagra vették és 3564 oldalnyi gépelt dokumentum keletkezett belőle. Gideon Hausner főügyész szerint Eichmann sosem bánta meg tetteit.³²

Így fogalmazott: *„A sajnálkozás nem használ, és semmin nem változtat. Azzal nem*

³⁰ Harel, I., i. m., p.193-320,

³¹ Arendt, H., 2000., p.245-278.

³² Hausner, G., 1984., p.396-397.

*támasztják fel a halottakat. A megbánás kisgyerekeknek való - tette hozzá.*³³(sic!)

Less főfelügyelő miután kihallgatta Eichmann-t, rekonstruálta az okiratokat, melyek bizonyították a tizenhét országban tett tíz éves tevékenységeit.³⁴ Amint nyilvánosságra hozta Izrael miniszterelnöke Eichmann elfogását és magát a tény, hogy bíróság elé állítják, maga az állam is bíróság elé került. Sokan kétségbe vonták az izraelita törvények jogszerűségét és támadták, hogy csak az Eichmann-per miatt hozták életbe, holott már 1950-ben beiktatták a törvénykönyvükbe. Argentína, ahonnan elhurcolták Eichmann-t, hamarosan az Egyesült Nemzetek Biztonsági Tanácsa elé rendelte Izrael államot, ami végül Izrael javára döntött.³⁵

Több ország is szeretne volna Eichmann-t kikérni, hogy saját országukban, ahol a deportálásokat végrehajtotta, ott állítsák bíróság elé. Köztük volt Magyarország is, melyről az MSZMP K.B. Külügyi Osztályának egy előterjesztéséből értesülhetünk. Az MSZMP Politikai Bizottságához fordultak, miszerint a Külügyminisztérium és a többi hatóság, küldjön jegyzéket az izraeli hatósághoz és kérje Eichmann kiadatását azon célból, hogy Magyarországon elkövetett bűncselekményei miatt magyar bíróság elé lehessen állítani, miután Izraelben már lefolytatták ellene az eljárást. Az 1943. évi szövetséges hatalmak által deklarált moszkvai nyilatkozatra hivatkoztak, melynek célja a háborús bűnösök megbüntetése. A nyilatkozat alapján azokat a bűnösöket, akiket nem állítanak Nemzetközi Bíróság elé, ott ahol tetteiket elkövették a felszabadult népek saját törvényeik alapján felelősségre vonhatják. Ezek alapján a Magyar Népköztársaság jogot formált arra, hogy eljárjon saját háborús és népellenes büntetésekre vonatkozó saját törvényei alapján Adolf Eichmann ellen.³⁶ Számos levéltári anyag bizonyítja ezen túl, hogy más kelet-európai országok is ki akarták kérni Eichmann-t, hogy saját bíróságuk előtt vonhassák felelősségre, félve attól, hogy nem kapja meg méltó büntetését Izrael államban.

Több ország is állást foglalt az Eichmann-per ügyében. Jelen esetben a kairói kormány, hivatalos állásfoglalására térek ki. A nemzetgyűlésben elhangzott interpelláció szolgáltatott alkalmat a véleményezésre. Hussein Zulficar Sabri helyettes külügyminiszter válaszolt nyilatkozatban, amely szerint Egyiptom eltekint attól, hogy nemzetközi testület elé terjessze a tárgyalással kapcsolatos jogi kérdéseket, mivel Argentína és a Német Szövetségi Köztársaság nem tettek lépéseket a szuverenitásuk megsértése ellen. Buenos Aires eltúrte

³³ Uo., p. 397.

³⁴ Uo., p.403.

³⁵ Hausner, G., i.m., p.409-410.

³⁶ Magyar Országos Levéltár, MSZMP K. B. Külügyi Osztály, 127/SE/1960., Előterjesztés az MSZMP K. B. Politikai Bizottságához

Eichmann elrablását, Bonn pedig hozzájárult ahhoz, hogy izraeli bírák ítéljezenek egy német felett. Kerülendő minden olyan lépés a kairói kormány szerint, mellyel utalnának Izrael állam elismerésére. Az arabok szemében a pernek a célja mindösszesen az, hogy Izrael a világ közvéleményét maga mellé állítsa. Az egyiptomi sajtó, olvasói elől elhallgatta a zsidók ellen elkövetett bűntetteket. Sabri vitatja, hogy hat millió zsidó halálát viselné lelkén Eichmann. Álláspontja szerint 1939-ben 11 millió zsidó élt, míg 1948-ban már 16 millió. Hitler megengedte az izraeliták kivándorlását, a szegény zsidókat azonban deportálta. Véleménye szerint a cionisták szövetkeztek Hitlerrel, de ígéreteiket megszegték azzal a céllal, hogy legendát teremtsenek Izrael jövőbeli alapítása érdekében, mely során nyomorgó testvéreiket áldozták fel. A gonosztevő pedig maga Ben Gurion. Sabri szerint a Német Szövetségi Köztársaság azért ilyen előzékeny Izraellel szemben, mert ki van téve a megszálló hatalmak nyomásának.³⁷

Itt jegyzem meg, hogy a folyton jelenlévő arab-izraeli konfliktusnak Egyiptom nyíltan hangot adott. A sok támogató országon kívül jelen voltak a támadók is, akik nem ismerték el Izrael állam függetlenségét és legitimitását.

A pert megelőző héten a New York Herald Tribune tudósítása szerint Robert S. Bird végigjárta a kelet- és nyugat-németországi koncentrációs táborokat és a legtöbb németnek semmiféle lelkiismereti gondjai nem volt a népiirtással kapcsolatban. Közönyösen viselkedtek a háborús bűncselekményekkel kapcsolatban. A riporter a legkülönbözőbb rétegekből származó személyektől kérdezte, hogy hogyan viszonyulnak a múltbéli eseményekhez, melynek eredményeképp vegyes érzelmekkel találkozott. Jellemzően az idősebb generáció neheztel arra, hogy ismét feltépik a sebeket. Akik sajnálatosnak tekintik a történeteket úgy vannak vele, hogy utólag nem lehet tenni az ügyben, azonban még mindig ott volt az antiszemita réteg, akik csak a külföldi propaganda kampány részeként tekintettek az Eichmann-perre. A legtöbb válasz a „nem tudtunk róla” és a „nem beszélünk róla” volt, a fiatalok pedig az „akkor mi még nem éltünk” választ adták sorra.³⁸

IV. Jogi megközelítés

1961. április 11-én kezdődött a per. Dr. Robert Servatius, Eichmann ügyvédje általánosságban emelt kifogást a bírók ellen. Izrael 1950. évi törvényével helyezkedett

³⁷ MTI, VI. évfolyam, 39. szám, p.54-55.

³⁸ MTI, VI. évfolyam, 30. szám, p.24-26.

szembe, mely a náci bűnösök ellen szól. Véleménye szerint az ellentétes a nemzetközi joggal, mivel visszamenőleges hatályú és exterritoriális. A törvény létrejötte előtti bűntettek miatt vonják Eichmann-t felelősségre. Servatius részéről az is megfogalmazódott, hogy Eichmann-t erőszakkal hurcolták el Argentínából és ha ez bebizonyosodik, a bíróság elveszti ítélkezési jogát.³⁹ Hausner az elhurcolás tekintetében amerikai és angol jogi döntésekkel érvelt, melyek azt bizonyítják, hogy amennyiben testileg jelen van a személy, a bíróság nem vizsgálja, milyen körülmények között került a bíróság elé az adott személy. Nincs olyan nemzetközi bíróság, amely büntetőjogi panaszokkal foglalkozna. A Hágai Nemzetközi Bíróság hatáskörébe nem tartozik, a nürnbergi és tokiói bíróságok pedig megszűntek már. A nemzetközi jog alapelvei nem korlátozzák területileg az igazságszolgáltatást.⁴⁰

Az Eichmann-per kapcsán több nemzetközi jogi kérdés is felmerült. Hannah Arendt könyvének epilógusában a perrel szemben felhozott kategóriákra tér ki. Az első ellenvetést a nürnbergi perekhez kapcsolja, mely szerint visszamenőleges hatályú törvény alapján jártak el Eichmann ellen. Jeruzsálemben azonban a nürnbergi perek és az erre vonatkozó törvények precedens értékűek. Az 1950-es törvény is retroaktív, speciális törvénynek minősül és érvényesül a területen kívüliség elve is benne. Különbözik a többi törvénytől a törvény tárgyát képező bűncselekmények természetében és formálisan a visszamenőleges jelleg nem sérti a nullum crimen, nulla poena sine lege (törvény nélkül nincs bűn, és nincs büntetés) elvet. Az igazságosság teljes egészében megköveteli az új törvénynek megfelelő ítéletet, amennyiben korábban nem volt ismert az adott bűncselekmény.

A második kategória maga a bíróság legitimitását támadta. Vitatták a jeruzsálemi bíróság kompetenciáját és rágalmazták, hogy nem vette figyelembe az emberrablás tényét. A legfontosabb kifogás pedig az ellen irányult, hogy Eichmann-t a zsidó nép ellen elkövetett bűnökkel illették meg az emberiség ellen elkövetett bűnök helyett, ez pedig szembement a törvénnyel, mely alapján az eljárás folyt.⁴¹

A szuverenitás körül csoportosuló elvek alapján egyetlen állam sem kényszerítheti ki jogszabályait egy másik állam területén, azonban a nemzetközi jog megengedi az államoknak az eljárás lefolytatását, annak ellenére is, ha a letartóztatás jogellenes.⁴² Izrael azon országok közé tartozik a Brit Nemzetközösség többi államain túl, ahol az angol common law rendszert vették át a saját jogrendszerükbe, így a nemzetközi szokásjog saját jogrendszerük alapját

³⁹ Gideon H., i. m., p.437-440.

⁴⁰ Hausner, G., i.m., p.442-444.

⁴¹ Arendt, H., i. m., p.280-281.

⁴² Shaw, N. M., 2001., p.144-145

képezi. Így az a vélelem érvényesül a belső jogszabályoknál, hogy nem ellentétesek a nemzetközi joggal, azonban konfliktus esetén a belső jog előnyt élvez.⁴³ Eichmann a passzív személyiség elve alapján is bíróság elé állítható volt, hiszen ez az elv kimondja, hogy az állam joghatóságot gyakorolhat olyan bűncselekmények elkövetői felett, akiknek külföldön elkövetett tettei a jövőben hatással lesznek saját állampolgáira.⁴⁴

Nemzetközi jogi szempontból visszautalva Dr. Servatius érvelésére, a joghatóság gyakorlását nem akadályozza meg, ha jogellenesen fogták el a gyanúsítottat egy másik állam területén. Az elfogás és a joghatóság gyakorlása között azonban különbséget kell tenni Eichmann ügye alapján, hogy az adott országnak, értve itt Argentínát, ahol elfogták őt, van-e kiadatási szerződése Izraellel, és ez miként szabályoz, továbbá aszerint is különbséget kell tenni, hogy a vádlottat milyen bűncselekmény elkövetésével vádolják.⁴⁵ A hitleri Németország az általa elfoglalt európai országokban kegyetlenséggel irtotta ki a zsidók, litvánok, lengyelek, ukránok millióit, mely a genocídium, a népirtás fogalmába tartozik. A genocídiummal kapcsolatos 1948-as egyezmény szerint nemzetközi bűncselekménynek minősül a népirtás és az államok saját bíróságaik előtt felelősségre vonhatják az elkövetőket. Az egyezmény értelmében a genocídiumnak megfelelő bármely cselekményt elkövető hivatalos vagy magánszemély és állami vezető is egyaránt büntetés alá esik.⁴⁶ Amennyiben a nemzetközi közösség egésze szempontjából különösen veszélyesnek minősül egy bűncselekmény, úgy bármely államnak joga van az eljárás lefolytatására. Minden kétséget kizáróan univerzális joghatóság alá tartozik a kalózkodás mellett a háborús bűncselekmények elkövetése is.⁴⁷ A Nürnbergi Törvényszék Statútumának 6. cikkelye alapján a béke elleni bűncselekmények, a háború jogának és szokásainak megsértése, illetve az emberiség elleni bűncselekmények a törvényszék joghatósága alá tartoztak és a tettek elkövetése az elkövetők egyéni felelősségét vonta maga után. Ez a cikk ma már a nemzetközi jog részét képezi. Az ENSZ Közgyűlés által 1946-ban elfogadott határozat megerősítette a Nürnbergi Törvényszék alapokmánya és ítéletei által elismert nemzetközi jogi alapelveket. 1968-ban az ENSZ Közgyűlés a Háborús és emberiség elleni bűncselekmények elévülésének kizárására vonatkozó nemzetközi egyezményt fogadott el, mely megerősítette, hogy a háborús bűncselekmények univerzális joghatóság alá tartoznak és nemzetközi jogi kategóriát alkotnak. Súlyos jogsértésnek minősülő cselekedeteket (például: védett személyek jogellenes

⁴³ Uo., p.119.

⁴⁴ Uo., p.409.

⁴⁵ Uo., p.419-420.

⁴⁶ Nagy, K., 1999., p.314-315.

⁴⁷ Shaw, N. M., i. m., p.412.

deportálása, kínzás és embertelen bánásmód, szándékos emberölés, stb.) az 1949-es négy genfi egyezmény szintén univerzális joghatósággal ruházta fel. A jeruzsálemi városi bíróság is több tekintetben az univerzalitás elvét alkalmazta az Eichmann-perben. Adolf Eichmann ellen egy olyan 1950-es törvény alapján indítottak eljárást, mely a zsidóság ellen elkövetett bűnökre, emberiség ellen elkövetett cselekedetekre és háborús bűncselekményekre vonatkozott. Ez alapján a bíróság kimondta, hogy a nemzetközi jog nem hogy nem korlátozza a bíróság eljárását, még rá is van utalva a bírói és végrehajtó szervekre. Az univerzális joghatóság engedélyezi Izraelnek, hogy államalapítása előtti bűntettekben eljárhasson.⁴⁸ A Nemzetközi Jogi Bizottság államfelelősségről szóló tervezetének 8. cikke alapján egy személynek vagy személyek csoportjának magatartását is államcselekedetnek kell tekinteni, ha megállapítják, hogy valóban az állam nevében cselekedett az adott személy illetve csoport, továbbá, ha a kormányhatalom alkotóelemeit gyakorolták hivatalos hatóságok hiányában.⁴⁹

A „történelmi per” során felvetődött a pozitív jog versus természetjog esete is. A pozitív jogi megközelítés alapján a vádlott sikeresen védekezhet azzal, hogy a tettei elkövetésekor hatályban lévő jogok még nem tilalmazták bűneit. Ezzel szemben a természetjog szerint a vádlott már nem védekezhet azzal, hogy a cselekedete az akkor hatályban lévő jog alapján megengedett volt. Eichmann retroaktív törvény alapján lett elítélve. A jeruzsálemi bíróság dolga könnyített volt, mivel már a korábbi nürnbergi perekre tudtak hivatkozni. Ma már a pozitív jog dominál, a nemzetközi jog kodifikálásának köszönhetően.⁵⁰

Ezen a ponton említtem meg a Dreyfus-ügyet, illetve a nürnbergi pereket, melyek érintőlegesen párhuzamba hozhatóak az Eichmann-perrel.

A Dreyfus- per

1894 és 1906 között az Alfred Dreyfus ügyből egy történelmi parabola kerekedett, mely majdnem polgárháborúhoz vezetett Franciaországban. Az „ügy” 1894. július 20-án kezdődött a párizsi német nagykövetség előcsarnokában, amikor gróf Ferdinand Walsin-Esterhazy őrnagy felajánlotta kémiszolgálatait von Schwarzkoppen ezredesnek, a Német Birodalom katonai attaséjának. Szeptember 1-ig titkos iratok egész kötegét nyújtotta át az úgynevezett bordereau, kézzel írott iratjegyzék kíséretében. Ez az iratjegyzék azonban hamarosan visszakerült egy ellenkém sikeres iratlopási akciója után a francia

⁴⁸ Uo., p.413-414.

⁴⁹ Shaw, N. M., i. m., p.483.

⁵⁰ Bárd, K. 2012., p.46-47.

kémelhárításhoz. A Deuxième Bureau ekkor már tisztában volt vele, hogy a német nagykövetségnek egy ügynöke hozzáfér a francia vezérkar anyagaihoz. Esterhazy közeli barátját Hubert Henry őrnagyot bízták meg a nyomozással, aki kiderítette, hogy Németország katonai attaséjához kerültek a dokumentumok és egy bizonyos gazember D. írta alá az iratokat, amelyből a francia kémelhárítás antiszemita munkatársai arra a következtetésre jutottak, hogy a zsidó származású Dreyfus kapitány a hazaáruló. 1894. december 19-re tűzte ki a párizsi Katonai Főhadparancsnokság bírósága az első tárgyalást.⁵¹ Ezen a napon már kiderült, hogy a vád ingatag lábakon áll. M. Gobert a vezérkar írásszakértője kijelentette, hogy a bordereau nem egyezik Dreyfus írásával, így Alphonse Bertillonhoz fordultak, aki erősen antiszemita volt és előzetesen a tudtára adták, hogy Dreyfus bűnös. Nyilvánvalóvá vált a tanúk kihallgatása során is, hogy a vád a lehető leggyengébb bizonyítékokon alapszik, azonban amikor Henry őrnagy átnyújtotta a bizonyítékokat a bíróságnak Dreyfus ügyvédjének tudta nélkül, akkor a kapitány sorsa megpecsételődött. Bűnösnek találták, rangjától megfosztották és életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. Büntetését az Ördög-szigeten a francia-guayanai Cayenne büntető kolóniájában kellett letöltenie. Dreyfus családja és Georges Picquart, a hadügyminisztérium egyik tisztviselője, aki később a kémelhárítás vezetője lett nem nyugodtak bele az ítéletbe. Picquart rájött, hogy valaki továbbra is híreket szállít a német nagykövetségre, amikor is elfogtak egy Petit Bleu néven ismertté vált levelet, ami egyértelműen Eszterhazyra terelte a gyanút, így tovább nyomozott az ügyben és feltárta, hogy ő írta a Bordereaut is. A közvélemény nyomására hadbírószágot rendeztek Eszterházy ügyében, azonban 1898 elején felmentették, Picquart-t pedig börtönbe zárták bizonyíték hamisítás vádjával. A per a francia társadalmat két részre osztotta. A Dreyfus mellett felsorakozóak között említhetjük Zola-t is, aki a J'accuse! (Vádolom!) című cikkében állt ki a kapitány mellett, melynek egy újabb per lett a következménye, melyben Zola-t egy évnyi fegyházbüntetéssel és pénzbüntetéssel sújtották, aki másodszori fellebbezése után Angliába menekült. A Picquart elleni vádemelés megkövetelte a bizonyítékok átvizsgálását, amit Henry vállalt el, azonban az új hadügyminiszter tudomást szerzett a csalásáról és letartóztatták.

A társadalom kettészakadása a bal és a jobb oldali ideológiák mentén húzható meg. A Dreyfus melletti táborban foglaltak helyek a republikánusok, a protestánsok, az antiklerikálisok, a zsidók és a szabadkőművesek. Amíg Dreyfus ellen foglaltak állást a katolikusok, monarchisták, antiszemiták és a hadsereg vezetői.⁵²

⁵¹ Pascal, O., Les intellectuels en France

⁵² Healey, T., A világ legnagyobb pereit, p.70-72.

A negyedik per során Dérouléde, az ellentábor egyik ultranacionalistája úgy fogalmazott, ha Dreyfust ártatlannak nyilvánítanák, Franciaországnak kellene az elkövetett bűnök miatt vezekelnie, mely által a népnek arca kellene borulnia Izrael előtt. Ez kezdődő destrukciót mutatott, amikor is az igazsággal szemben a bíróság feladata az lenne, hogy a nemzetét védje, mint kollektív sértettet. A tárgyalás elhúzódott, száztizenöt tanút hallgattak ki. A német kormány ünnepélyes nyilatkozatot adott ki, melyben bizonyította, hogy Dreyfus nem állt kapcsolatban egyetlen német szervvel sem. A bírók azonban 5:2 arányban bűnösnek találták így is és további tíz év börtönbüntetésre ítélték.

A Dreyfus-ügy hatalmi harcokhoz is vezetett. Az ítélezés már-már paródiához hasonlított, amely a kormány számára is egyre kellemetlenebbé vált. Pierre Waldeck Rousseau miniszterelnök elérte végül, hogy a köztársasági elnök kegyelemben részesítse, így 1899. szeptember 19-én Alfred Dreyfus elhagyhatta a börtönt.

Az ötödik perre 1906-ban került sor, mely során megállapították, hogy Dreyfus ellen semmilyen valós terhelő bizonyíték nem létezett. Kiderült, hogy a történelem egyik nagy perének, ami egy egész nemzetet dúlt fel, családok és jó barátságok szakadtak szét következtében, valójában nem volt ténybeli és jogi alapja sem. Mindösszesen az előítélet volt jelen benne, az antiszemitizmus. Nem egy ember bűneiről szólt, hanem valójában egy egész nép, egy egész faj bűnösségéről.⁵³

A francia kormány hozzálátott Dreyfus és Picquart rehabilitációjához. Dreyfust chef d'escadronná léptették elő és a Becsületrend Lovagja címet adományozták neki, míg Picquartot dandártábornokká nevezték ki.⁵⁴

A nürnbergi per

1945. november 20-án, Nürnbergben került sor a történelem egyik legismertebb perére. Az Amerikai Egyesült Államok, Nagy-Britannia és Észak-Írország, a Francia Köztársaság és a Szovjetunió pere Hermann Göring és 21 másik német társa ellen. 1946. október 1-jén volt az ítélethirdetés, minek következményeként október 16-án tíz halálos ítéletet hajtottak végre. Göring a kivégzés előtti éjszakán öngyilkosságot követett el. Dönitzet, Hitler utódját tízévnyi börtönbüntetéssel, Neurathot, volt külügyminisztert, majd a Cseh Protektorátus birodalmi megbízottját tizenöt évvel, Shirachot, a birodalmi ifjúsági vezetőt és Speert, a hadfelszerelési minisztert húsz évvel sújtották. Hess-t, Hitler helyettesét a pártban,

⁵³ Pascal, O., i.m.

⁵⁴ Doise, J., Un secret bien gardé: histoire militaire de l'affaire Dreyfus

Funkot, a Birodalmi Bank elnökét és Readert, a haditengerészet főparancsnokát életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. Halálos ítélet és kivégzés várta az alábbi vádlottakat: Frankot, Lengyelország főkormányzóját, Fricket, a birodalmi belügyminisztert, Jodlt, a hadsereg vezérkari főnökét, Kaltenbrunnert, a Birodalmi Biztonsági Főhivatal vezetőjét, Kietelt, a hadsereg főparancsnokát. Ribbentropot, 1938-1945 közötti birodalmi külügyminiszter, Rosenberget, pártideológust és a megszállt keleti területek miniszterét, Sauckelt, a munkaszolgálat teljhatalmú vezetőjét, Seys-Inquartot, Németalföld birodalmi biztosát és Streichert, a Der Stürmer című uszító lap kiadóját.

Vádat emeltek a Nemzetsocialista Német Munkáspárt (NSDAP) ellen is, továbbá ennek védosztaga (SS) és annak titkosszolgálat (SD) ellen, illetve az állami titkosrendőrség (Gestapo) és a német hadsereg-főparancsnoksága (OKW) ellen is, amik a vád alapján bűnszervezetekké lettek nyilvánítva.

A második világháború után a szövetségesek egyik legfőbb célja lett a háborús bűnökért felelős személyek felkutatása, bíróság elé állítása és elítélése.

1945. május 2-án az Egyesült Államok elnöke, Truman felhatalmazta Robert Jacksont, a Szövetségi Legfelső Bíróság egyik bíróját, hogy a többi nagyhatalommal tárgyalásokba kezdjen az ügyet illetően. Augusztus 8-ára meg is született a londoni egyezmény, melyhez 19 ország csatlakozott. Szimbolikus jelentéssel felruházva, Nürnbergben, az Igazságügyi Palotában tartották az első pert, ahol a nemzetsocializmust ünnepelték volna a németek. A Statútum 2. cikke alapján négyes bírói tanácsot állítottak fel, megjelölték benne a tételes törvényanyagot is, hogy a vádlottak ne hivatkozhatnak a nemzetközi jogra időhúzás céljából. A Statútum 6. szakasza tételesen felsorolta a büntettek természetét. Első pontban a béke elleni büntettek; második pontban a háborús bűncselekményekre; harmadik pontban pedig az emberiség elleni büntettekre tért ki. Az angolszászok pedig elérték, hogy negyedik pontként, mégha kisebb fajsúllyal is, de megjelenjen a „conspiracy” büntetendőnek minősülő összeesküvés büntette is.

A törvényi eljárás során érvényesült az audiatur et altera pars elve („Halljuk a másik oldalt is!”, az elhallgatott érvekre való hivatkozás), azonban a vádhatóság fölényben volt a rendelkezésre álló egész világ archívumaival. Az eljárás alatt az angolszász perrend keveredett a kontinentális európai elvekkel.

A nürnbergi periratok mai napig további kutatásokat vonnak maguk után. Egyértelműen vétett a német vezetés a hágai és genfi konvenciók ellen. Az ENSZ 1946. december 11-i közgyűlése 95/1. számú határozatával a nürnbergi ítéletet nemzetközi jogi érvényűnek nyilvánította.⁵⁵

IV. A tárgyalás

V. 1. A tárgyalás előzményei

Az Eichmann-per 1961. április 11-én kezdődött, mely az ítélethirdetéssel majd 1962. május 31-én a végrehajtott ítélettel zárult.

Gideon Hausner (1984) álláspontja szerint 1961-ben a jeruzsálemi per túlnőtt egyetlen tömeggyilkos, Adolf Eichmann perén, embertelen tettein kívül az ideológiai hátteret is vizsgálták. Az 1938. évi kristályéjszaka mellett a nagyhatalmak passzív magatartása is szóba került, illetve a kisemberek vállalásai, embertársaik melletti kiállásuk során. Vizsgálták a per során az 1938-1945 közötti gettósítás egész történetét, az "árják" szerepvállalását és magát az „Endlösung”-ot is, így a jeruzsálemi per az európai zsidóüldözések krónikájává vált.⁵⁶

„Az ügy hivatalosan a Jeruzsálemi Kerületi Bíróságon 40/61. sz. bűnügy. A bírósági eljárást a következő cím alatt jegyezték be: Izrael kormánya legfőbb államügyészének pere Adolf Eichmann – apja neve: Adolf Karl Eichmann – ellen.

A bíróság tagjai: Moshe Landau elnök, Benjamin Halevi, és Jitzak Raveh bírák. Törvényszéki jegyző: Joseph Bodenheimer.

A vádhatóság képviselői: Gideon Hausner, Izrael állam legfőbb államügyésze, Dr. Jakob Robinson, a legfőbb államügyész külön tanácsadója; Gabriel Bach, a legfőbb államügyész helyettese; Yaakov Baror, a legfőbb államügyész helyettese; Zvi Terlo, a legfőbb államügyész helyettese.

A védelem képviselői: Dr. Robert Servatius, a Kölni Ügyvédi Kamara tagja, és Dieter Wechtenbruch, a Müncheneri Ügyvédi Iroda tagja.”⁵⁷

⁵⁵ Szabolcs, O., A nürnbergi per

⁵⁶ Hausner, G., i. m., p.6-7.

⁵⁷ B.M. Tanulmányi és Módszertani Osztály, Gideon Hausner, a legfőbb államügyész megnyitó beszéde és jogi értékelése, 1962. p.10

V. 2. A vád

Az illetékességi vita után Gideon Hausner előterjesztette az Eichmann elleni vádpontokat. A bíróság elnöke olvasta fel a tizenöt vádpontot, mely mindegyike után a vádlott így felelt: „A vádirat értelmében nem érzem magam bűnösnek.”⁵⁸

Hausner vádbeszédének első része, a bevezetés a zsidók kiirtásáról, a táborokról, Eichmann szerepéről szólt. A második részben az illetékesség kérdése jelent meg, számba véve a nemzetközi és izraeli jogot is. Az összefoglaló után következett a védelem záróbeszéde, a bíróság határozata és kérdés a vádlotthoz, hogy bűnösnek érzi-e magát. A vádbeszéd függelékei között volt az 5710/1950 évi törvény, mely a nácik és a nációkkal együttműködők megbüntetéséről szól, illetve a bizonyításra vonatkozó észrevételek.⁵⁹

Hausner is szót emel könyve befejező részében a jogok összeütkezéséről. Álláspontja szerint, ha etikai oldalról nézzük, akkor nem lehet elítélni egy embert azon tetteiért, amit az adott időpontban törvény nem szabályozott, illetve büntetett, azonban az olyan iszonyatos méretű bűncselekmények során elveszti ez az elv az erkölcsi és morális jelentőségét. Így Eichmann szerepe a végső megoldásban egyértelműen büntetőjogilag felelősségre vonható. A Legfelsőbb Bíróság is megállapította, hogy a szóban forgó bűncselekményekre – melyekkel a vádolják az elítéltet – már a múltban is kiterjedt a nemzetközi jog és egyéni büntetőjogi felelősséget von maga után.⁶⁰

Az Eichmann elleni első vádpont „a zsidó nép ellen elkövetett bűntett, mely a nácik és a nációkkal együttműködők megbüntetéséről szóló 5710/1950/ évi 1/ törvény 1./a/ szakaszának első bekezdésébe és az 1936. évi büntető rendelkezések 23. szakaszába ütköző bűncselekményt valósít meg.” Bűncselekménye természetét illetően felelős volt a zsidók fizikai megsemmisítéséért. A második világháború kitörése után a IV-B-4, IV-D-4, IV-A-4 Gestapo osztályok vezetőjévé nevezték ki, melyeknek a zsidók felkutatása, deportálása és kivégzése volt a feladatuk. A vádpont felsorolja a megsemmisítő táborokat, ahol kivégezték a zsidókat: Auschwitz-Birkenau, Chelmno, Belzec, Sobibor, Treblinka és Majdanek.

A második vádpont alapján a vádlott 1939-1945 között sok millió zsidót fizikai elpusztulásba juttatott. Kényszermunkatáborokban dolgoztatta, gettókba záratta, gyűjtőtáborokba küldte és embertelen körülmények között vagonokba zsúfolva deportálta őket.

⁵⁸ Hausner, G., i. m., p.457.

⁵⁹ B. M. Tanulmányi és Módszertani Osztály, i. m.

⁶⁰ Hausner, G., i. m., p.616-617.

A következő vádpontban kerül elő az 1938. november 9-ről 10-re virradó kristályéjszaka. Részt vett a zsidók társadalmi és gazdasági bojkottjának megszervezésében és a zsidóság, mint faj megbélyegzésében.

A negyedik vádpontban a zsidó születeket tiltatta be, a terhesség stádiumára tekintet nélküli mesterséges abortusz végrehajtására szólította fel a táborvezetőket. A zsidók elsőfokú vegyesházasságából származó gyermekeiknek sterilizálását rendelte el.

Az ötödik és hatodik vádpont Eichmann emberiség elleni bűntetteire tér ki, amit nemzeti, faji, vallási és politikai okokból vitt véghez.

A hetedik vádpont a zsidók elleni kifosztásokat, rablásokat, erőszakot, kínzást és embertelen cselekményeket részletezi.

A nyolcadiktól a tizenegyedikig terjedő vádpont a háborús bűntettek közé sorolandó, mely alapján több nemzet lakosait kiűzette és helyükre német állampolgárokat költöztetett.

A tizenkettedik vádpont alapján a vádlott 1942-ben a csehszlovákiai Lidicében 100 gyermeket Lengyelországba deportáltatott, majd ott meggyilkoltatott.

Az utolsó három vádpont taglalja, hogy mely ellenséges szervezeteknek volt tagja Adolf Eichmann.⁶¹

Eichmann ügyével nagyon sok ország sajtója foglalkozott. Újságírók százai voltak jelen a peren. Már a pert megelőzően is születtek cikkek Eichmann-ról. A magyar Népszabadság 1961-es számai is erről tanúskodnak. Szinte minden héten előkerült Eichmann neve az adott évben a háborús bűnösök, illetve saját pere vonatkozásában. Az újságírók kiküldetésénél fontos szempont volt, hogy az Eichmann-ügyben ne legyenek érintettek.⁶²

A Népszabadság cikke szerint, „*Dr. Servatius kölni ügyvéd a bonni külügyminisztérium ajánlására lett Eichmann ügyvédje.*”⁶³ Egy másik cikkben arról olvashatunk, hogy közzétették az Eichmann elleni vádiratot:

„Izrael főügyésze szerdán benyújtotta a jeruzsálemi körzeti bírósághoz az Adolf Eichmann háborús bűneiről összeállított vádiratot.

A vádirat szerint »a vádlott, mint a zsidóprobléma végleges elnevezésű, a zsidóság fizikai megsemmisítésére kidolgozott hitleri terv végrehajtásáért felelős személy, másokkal

⁶¹ B.M. Tanulmányi és Módszertani Osztály, i. m.

⁶² HVG, XIX. évfolyam, 33. szám, 1997. augusztus 16., Murányi, G., Az Eichmann-per és Magyarország: közbülső megoldás. p.93.

⁶³ Népszabadság, XIX. évfolyam, 32. szám, , 1961. február 7., kedd, A bonni védőügyvéd nyomatékos tanácsára Eichmann nem hajlandó Globkéről nyilatkozni. p.4.

együttműködve, az 1939 és 1945 közötti esztendőkből a zsidók millióinak halálát okozta. Eichmann áldozatait – akiknek pontos száma ismeretlen – megbízottaival hurcoltatta el otthonaikból Németország és a hitleri hadsereg megszállta területekről, továbbá a fasiszta Németországgal szövetséges országokból a tömeggyilkosság végrehajtására létesített koncentrációs táborokba. Az emberiség ellen elkövetett bűnöket összefoglaló vádpontok a fasizmus csizmája alatt nyögő területekről elhurcolt polgári lakosság lemészárlásáról, kényszermunkájáról, kiéheztetéséről, elhurcolásáról szólnak. Külön vádpont emlékezik meg félmillió lengyel polgári személy „áttelepítéséről” és 14000 délszláv polgári személy elhurcolásáról.

A 12. vádpont az egyik legszörnyűbb büntettet tartalmazza: a csehszlovákiai Lidicéből elhurcolt mintegy 100 ártatlan gyermek meggyilkolását.

A vádpontok tartalmazzák Eichmann egyéb bűneit, így a megfélemlítéssel és kínzásokkal végzett harácsolást, a közönséges lopást és egyebeket.”⁶⁴

V. 3. A tárgyalás folyamata

A Népszabadság 1961. április 11-ei, keddi száma tudósított a jeruzsálemi perről, amely szerint:

„Ma reggel áll Jeruzsálemben bíróság elé az emberi történelem egyik leggaládabb hóhéra: Adolf Eichmann. Az eljövendő hetekben és hónapokban, Jeruzsálemben megelevenedik egy sötét és gyűlöletes korszak minden szörnyűsége: a „felsőbbrendű faj” teoretikusainak fékevesztett tobzódása, embermilliók leigázása és kiirtása, az emberi eszmék sárba tiprása. Felvonulnak a halálmenetek és a megsemmisítő táborok életben maradt tanúi és az élők mögött ott állnak majd végeláthatatlan sorban azok az oroszok és lengyelek, zsidók és görögök, franciák és szerbek – tizenhat európai ország ki tudja hány féle nemzetiségű áldozatait? –, akiket a vérszomjas náci vezérek parancsára gyilkoltak le minden különösebb ceremónia nélkül.”

A cikk szerint a per messze túlnő Eichmann személyén, ő csak egyik prototípusa volt a bünszövetkezetben részt vevő lelketlen, gátlásoktól mentes fenevadaknak. Több náci vezető sajnálatos módon nem kapta meg büntetését, sőt olyanok is vannak köztük, akik továbbra is állami hivatást töltenek be. Barcs Sándor cikke végén Julius Fucik, a fasizmus egy nagy áldozatától idéz, mellyel az éberségre biztatja az emberiséget. „Szerettelek titeket emberek,

⁶⁴ Népszabadság, XIX. évfolyam, 48. szám, 1961. február 24., péntek, Közzétették az Eichmann elleni vádiratot. p.5.

legyetek éberek!”⁶⁵ Elemzés szempontjából említést érdemel, hogy a magyar sajtó nem írt a magyar származású zsidó deportálásokról, egészen addig, amíg Eichmann nem próbált bűnösségén enyhíteni és ez által a magyar csendőrséget okolni a 440 ezer zsidó likvidálásáért.

Az MTI és a Népszabadság különtudósítójának cikke alapján a pert megelőző szombaton a tel-avivi Mograbi Színházban az izraeli antifasiszta harcosok szervezete V. kongresszusát tartotta. A felszólalók jogos megtorlást és az újjáéledő fasizmus elítélését követelték. A több ezer főnyi tömeg követelése után a kongresszus határozatot hozott, melyben Eichmann halálát követelték. Tiltakoztak Dr. Robert Servatius magatartása ellen, aki a jeruzsálemi pert a nürnbergi perek revíziójára akarta felhasználni. Koncsek László írása szerint a perre minden előkészületet megtettek. A vádlottat az Ijar-táborból, ahol addig fogva tartották, átszállították Jeruzsálembe, ahol szigorú szabályok szerint őrizték tovább. A perre a Beth Haam népházban került sor. A kormányok megfigyelőket és megközelítőleg ötszáz újságíró-t küldtek a helyszínre.⁶⁶

Számos hírügynökség számolt be arról, hogy 1961. április 11-én nyolc órakor megkezdődött milliók hóhéranak pere. A termet 40 ország diplomáciai képviselője, 440 újságíró és 750 néző töltötte meg. Landau, a bíróság elnöke héber nyelven ismertette a vádpontokat. A 27 oldalas vádirat felolvasása egy óra tíz percre tartott. Ezután következett Dr. Servatius felszólalása, melyben elfogultaknak nevezte a bírakat, továbbá illetéktelennek nevezte a felállított törvényszéket. A televíziós felvétel ellen nyíltan tiltakozott. Támadta az izraeli törvényt és próbálta meg nem történné nyilvánítani Eichmann azon nyilatkozatát, melyben hajlandó volt izraeli bíróság elé állni. Nemzetközi jogsértésre hivatkozott az Argentínából történt elhurcolásáért és nyugat-német bíróságot követelt az eljárás lefolytatásához. *„A továbbiakban a védő megkísérelte kisebbíteni Eichmann bűneit, azt állította, hogy csak eszköz volt a náci vezetők kezében és a náci állam kényszerítette szörnyű gatzetteinek elkövetésére. Ezért – szerinte – a nácik büntényeiért a német állam felelős.”* Servatius beszéde után Gideon Hausner államügyész, a vád képviselője kért szót. Minden pontban szembeszállt a védővel, és az 1960. július 23-i Biztonsági Tanács határozatával érvelt, mely alapján Eichmann-t bíróság elé kell állítani. Kitért az Amerikai Egyesült Államok és Nagy-Britannia joggyakorlatára is, mely alapján mindegy, hogy milyen körülmények között került Eichmann Izraelbe, viszont törvényes letartóztatási parancs következtében van bíróság előtt és a vádiratban felsorolt bűnei Izrael államban bűncselekménynek minősülnek. A

⁶⁵ Népszabadság, XIX. évfolyam, 86. szám, 1961. április 11., kedd, Barcs, S., A jeruzsálemi per előtt. p.4.

⁶⁶ Népszabadság, XIX. évfolyam, 86. szám, 1961. április 11., kedd, Koncsek, L., Ma kezdődik az Eichmann-per. A közvélemény az újjáéledő fasizmus egészének elítélését követeli. p.4.

tárgyalást magyar idő szerint 17 óra 40 perckor elnapolták.⁶⁷

Április 12-én reggel nyolc órakor megkezdtek a per második napját. A bíróság elnöke a tárgyalás megnyitása után hivatalosan is letartóztatottnak nyilvánította Adolf Eichmann-t. A főállamügyész folytatta az előző napon megkezdett érvelését a bíróság illetéktelensége ellen. Arra hivatkozott, hogy a jeruzsálemi bíróság a nemzetközi jog, az emberi jogok védelméről hozott határozatok és a nürnbergi törvények figyelembe vételével fogta perbe a náci tömeggyilkost. A Berlin B. Z. am Abend című lap tudósításában arról adott hírt, hogy Beirutban nemzetközi fasisztatalálkozót rendeztek Alois Brunner szervezésében, aki Eichmann korábbi adjutánsa volt és Dr. Smith álnéven él Damaszkuszban. A találkozó célja az volt, hogy megvitassák Eichmann korábbi bűntársait miként tudják biztonságba helyezni, hiszen a főbűnös tud a kilétükről.⁶⁸

Április 14-én, fejeződött be a perjogi vita. A per első hete száraz, jogi vitákkal tarkított volt. Servatius egy hosszú vitába akarta keverni a bíróságot, mellyel elodázhatta volna a per tényleges megkezdését. A perjogi vita politikai kérdéssé vált, a jelenlévők érdeklődését is visszavetette. Hausner megállapításával szembeszállt Servatius, miszerint a népiirtás és emberiség elleni bűntettek végrehajtóit meg kell büntetni, és azzal érvelt, hogy Eichmann csak a Hitler-rezsim áldozata, és a tetteit követően mintapolgárrá vált. Fenyegetőzésbe kezdett Izrael tekintetében, hogy Nyugat-Németország a tárgyalás bármely stádiumában intervencióhoz folyamodhat. Kijelentette, hogy Eichmann-nak joga van a nyugat-német védelemre és az államhoz fordulhat beavatkozást kérve, amit igényelni is fog. Ezzel az volt a védő célja vélhetően, hogy ne lehessen kompromittálni a nyugat-német politikai vezetésben jelen lévő nácikat. Izrael állam a per során kettős nyomás alatt állt, egyrészt a nyugat-német és izraeli kapcsolatot tekintve, mely alapján csak Eichmann személyét érintheti a per és nem a nácizmust, a másik oldalról azonban a közvélemény a lehető legtöbb információra volt kíváncsi. Koncsek László így zárta a cikkét: *„Hausner főügyész válaszában befejező részében Servatius óvásának elutasítását kérte és kijelentette: az emberi közösség azt várja, hogy ítélkezzenek Eichmann felett. Ha Eichmann fél, akkor bizonyára van oka a félelemre. Ez a félelem fennállna akkor is, ha bármilyen bíróság elé kerülne, bármely államban, bárhol.”*⁶⁹

Az április 17-ei cikk szerint a tárgyalás három bírója elutasította Servatius kifogásait,

⁶⁷ Népszabadság, XIX. évfolyam, 87. szám, 1961. április 12., szerda, A vádirat ismertetésével megkezdődött az Eichmann-per. p.5.

⁶⁸ Népszabadság, XIX. évfolyam, 88. szám, 1961. április 13., csütörtök, Az Eichmann-per tárgyalásának második napja. p.7.

⁶⁹ Népszabadság, XIX. évfolyam, 91.szám, 1961. április 16., vasárnap, Koncsek, L., Servatius védőügyvéd nyugatnémet beavatkozással fenyeget az Eichmann-perben. p.7.

mely a bíróság illetéktelenségét célozta. Mose Landau felolvasta a 15 vádpontot, melyeket nem ismert el Eichmann, majd Hausner a vádirat felolvasásába kezdett.⁷⁰

A vádhatóság bizonyító eljárásának hétórás vádbeszédéből mintegy egész óra a magyar deportálások borzalmaival foglalkozott. Ezt követte a magnetofonról lejátszott Eichmann vallomás. Saját „humánus érzelmeit” hangsúlyozta, azonban felelevenedtek a múltbéli borzalmak, mint például a cyclon-B gáz vagy a koncentrációs táborok. A hazánkban történt borzalmakkal kapcsolatban teljes egészében a magyar csendőrségre hárította a felelősséget. Vallomása alatt hangja többször elcsuklott, dadogott és kereste a megfelelő szavakat.⁷¹

Május 24-én a beidézt tanúkat hallgatták ki, így még több terhelő okmány került a bíróság elé, amelyeknek száma már túllépte az 1100-at. Ezen vallomások között hangzott el az is, hogy Eichmann több mint nyolcvan lidicei gyermek meggyilkolásáért felelős.⁷²

Eichmann próbálta elhárítani felelősségét a gettók szörnyűségeivel kapcsolatban. A budapesti gettókról a következőket mondta az MTI varsói tudósítója szerint: *„Ez a gettó a nyilaskeresztesek felügyelete alatt állt, akiknek mentalitása gyökeresen különbözött a varsói gettóban szolgált német katonák jellemétől. A nyilaskeresztesekben volt valami kalandorhajlam és úgy viselkedtek, mint a kalandorok, pedig nálunk 1933 után ezt a magatartást már fokozatosan igyekeztünk felszámolni. Éppen ezért a magyar gettók miatt sohasem nyugtalankodtunk, mert ezek az emberek már a varsói gettóban történt eseményekre tekintettel is a legnagyobb következetességgel toroltak volna meg minden ellenállást. Ez magyarázatot adhat azokra a kegyetlenségekre, amelyeket a magyar csendőrség, az országos rend támasza elkövetett. Endre és Baky államtitkárok nem tartottak attól, hogy Magyarország az elszánt felkelők küzdőterévé válik.”* Eichmann a Polityka című hetilapnak adott önvallomásának első részében 51 társát sorolta fel, majd a második részben további 29 személy bűneire derített fényt.⁷³

Eichmann Izraelben szinte rajongva beszélt a magyar kollaborációról. A magyar hatóságok gépezete más országokban működő hatóságokhoz nem volt hasonlítható. A csendőrség olyan gyorsan szervezte a vagonok indítását, hogy Auschwitzban nehézségek adódtak a „szállítmányok” fogadásakor. Egyedül a német precizitással tudott párhuzamot

⁷⁰ Népszabadság, XIX. évfolyam, 92. szám, 1961. április 18., kedd, A bíróság megkezdte az Eichmann-per vádiratának ismertetését. A per magyar vonatkozása. p.4.

⁷¹ Népszabadság, XIX. évfolyam, 96. szám, 1961. április 22., szombat, Az Eichmann-per második hete. p.4.

⁷² Népszabadság, XIX. évfolyam, 123. szám, 1961. május 25., csütörtök, Az Eichmann-per szerdai tárgyalási napja. p.4.

⁷³ Népszabadság, XIX. évfolyam, 125. szám, , 1961. május 27., szombat, Eichmann a budapesti gettóról. Megjelent a Polityka cikksorozatának második része. MTI, p.4.

vonni a kínosan pontos akkurátusságot látván.⁷⁴

1961 júniusában a védelem két látszólag ellentétes, azonban előre kitervelt taktikát dobott be. Egyrészt egyre több nevet hoztak elő, másrészt próbálták elszűrkiteni Eichmann szerepét. A per kardinális pontjává a magyarországi deportálások váltak. Közben a nyugat-német Spiegel és az olasz Avanti közhírré tették, hogy vélelmezhetően Alois Hudall osztrák katolikus püspök juttatta Olaszországból Argentínába Eichmann-t. Annak idején a püspök erős rokonszenvet érzett a nemzeti szocializmus iránt.⁷⁵

A Népszabadság június 26-ai tudósítása szerint, amikor Eichmann-t a végső megoldás kidolgozásáról és végrehajtásáról kérdezték, ő úgy fogalmazott, hogy Pontius Pilatus helyében érezte magát, a bűn, úgy érezte, nem az ő lelkén fog száradni. Azt állította, hogy egy önálló zsidó államot akart létrehozni Lengyelország, később pedig Madagaszkár területén.⁷⁶

A tárgyalás következő hetén újabb 1942-es dokumentumok kerültek elő, Luther a náci külügyminisztérium követének levelei, melyben a magyar hatóságok buzgalmát kevesellte a magyar deportálások ügyében. A beterjesztett dokumentumok alapján Dr. Servatius azt akarta bizonyítani, hogy a deportálásokban a magyar hatóságok és a német külügyminisztérium felelős, Eichmann-nak semmi köze nem volt hozzá, de valójában csak annyit ért el vele, hogy fény derüljön arra, hogy sok német háborús bűnös továbbra is szabadlábon él.⁷⁷

Az 1961 július 17-ei cikk arról tudósított, hogy: „A tanúk vallomásainak és az okmányoknak a súlya alatt a vádlott kénytelen volt beismerni, hogy »részlege a halált okozó gázok felhasználásának kérdéseivel«, valamint a bebörtönzöttek haláltáborba való szállításával foglalkozott.

Beismerte azt is, hogy az emberek elpusztításának gyorsasága csak két tényezőtől függött – a haláltáborok befogadóképességétől és az áldozatokat szállító vagonok számától. Vallomásait – mint korábban – a felelősség alól való kibúvársra tett kísérletek és a felülről jött parancsokra való hivatkozások kísérték.”

⁷⁴ Mozgó Világ, XXXVII. évfolyam, 2011., 6. szám, Csepeli - Vági, Adolf Eichmann személytelen személyisége. p.45.

⁷⁵ Népszabadság, XIX. évfolyam, 149. szám, 1961. június 24., szombat, A magyarországi deportálások az Eichmann-per középpontjában. A védelem a per elszűrkitésére törekszik. „A bonni revánspolitikusok Izrael cinkosai.” p.5.

⁷⁶ Népszabadság, XIX. évfolyam, 151. szám, 1961. június 27., kedd, Folytatódik Eichmann tanúvallomása. Globke mentegetőzik. p.4.

⁷⁷ Népszabadság, XIX. évfolyam, 158. szám, 1961. július 5., szerda, Servatius Eichmann ártatlanságát akarja bizonyítani. p.4.

Az ügyész kísérletet tett arra, hogy csak Eichmann-t érintsék a vádak, hiszen a NATO tekintélyéből is veszthetett volna az ország, illetve a nyugat-németországi kapcsolatai is megromlottak volna Izraelnek, ha a magas állásokat betöltő hivatalnokok neve is felvetődne.⁷⁸

1961. július 25-én zárult le a bizonyítási eljárás a perben. Augusztus 7-én az izraeli államügyész vádbeszédével megkezdődött a tárgyalás második szakasza.⁷⁹

December elejére tervezték az ítélethozatalt. Izrael ellen számos fenyegetés érkezett. Széleskörű propagandát folytattak a nácik és szövetségeseik a nyugati országokban is a halálbüntetés ellen. A világ két oldalra bomlott. Egyik oldalon álltak azok, akik a halálbüntetés miatt attól féltek, hogy így Izrael lesz megbélyegezve az antiszemitizmussal, másrésről pedig megromlana a nyugat-német viszony. A másik oldalon álltak azok, akik elítélték a fasizmust és halálos büntetést szabtak volna ki Eichmann-ra. Méltó és elrettentő ítéletet követeltek, mellyel példát statuálnak a fasiszta ideológiát képviselők számára.⁸⁰

December 13-ai MTI tudósítás szerint Eichmann-t mind a 15 vádpontban bűnösnek találták. Gideon Hausner halálbüntetést kért számára és népiirtással vádolta, eközben Servatius kegyelmet kért védettjének és megint azzal érvelt, hogy ő felső utasításra járt el mindössze. Eichmann az utolsó szó jogán is a többi náci vezetőre hárította a felelősséget, majd bocsánatot kért a zsidó néptől. Beszéde után berekesztették az ülést és Landau elnök péntekre tűzte ki az ítélethirdetést.⁸¹

V. Az ítélet

„Eichmannal magyar idő szerint reggel 8,21 órakor közölték az ítéletet: »A zsidó nép és az tömeggyilkos ellen kiadott vádirat 12 pontja halálbüntetést von maga után és a bíróság Eichmann-t valamennyi vádpontban bűnösnek találta. A törvény értelmében a fellebbezést az ítélethirdetés után tíz napon belül kell eljuttatni az izraeli legfelsőbb bírósághoz.« Ez valószínűleg be is következik, mivel Dr. Servatius, Eichmann védője, már többször bejelentette, hogy fellebbez a halálos ítélet ellen.» (sic!)⁸²

Az izraeli legfelsőbb bíróság ítéletében elvetette Eichmann fellebbezését és jogerősen

⁷⁸ Népszabadság, XIX. évfolyam, 169. szám, 1961. július 18., kedd, Az Eichmann-per alakulása az izraeli kormány szándékairól árulkodik. p.5.

⁷⁹ Népszabadság, XIX. évfolyam, 188. szám, 1961. augusztus 9, szerda, Az izraeli főügyész megkezdte a vádbeszédet az Eichmann-perben. p.6.

⁸⁰ Népszabadság, XIX. évfolyam, 289. szám, 1961. december 6., szerda, J. Lahav, Ítélet előtt az Eichmann-perben. p.6.

⁸¹ Népszabadság, XIX. évfolyam, 296. szám, 1961. december 14., csütörtök, Az államügyész halálbüntetést kért Eichmannra. p.1.

⁸² Népszabadság, XIX. évfolyam, 298. szám, 1961. december 16., szombat, Kötél általi halálra ítélték Eichmann-t. p.5.

halálra ítélte a tömeggyilkost. Kegyelmi kérvényét ezután a vádlott az izraeli államelnökhöz nyújthatta be, melynek elutasítása automatikusan a kivégzés végrehajtására volt utasítás.⁸³

Az ítélet végrehajtása

Az izraeli sajtó egyhangúlag követelte az ítélet végrehajtását. A fellebbezés után Hausner visszaemlékezése szerint Eichmann-né meglátogatta férjét. Kivégzésének napján este nyolc órakor közölték a vádlottal az ítéletet, ekkor kért egy üveg bort és néhány levelet írt családjának. Hull tiszteletes tett még látogatást nála, akinek elmondása szerint, ahogy közeledett az éjfél egyre inkább szembefordult Eichmann a kereszténységgel.

Az utolsó pillanatokban is odafigyelt a külsőségekre, kérte, hogy lábain lazítsák meg a bilincset, hogy tisztességesen tudjon állni. Az ítélet végrehajtásakor a kormánytisztviselőkön kívül egy orvos és négy újságíró volt jelen, akiktől így búcsúzott: „*Hamarosan találkozunk.*” A fekete csuklya viselését elutasította és a náci formulát használva kijelentette, hogy istenhívő és üdvözölte családját, feleségét, Németországot, Ausztriát és Argentínát. Majd utolsó szavai az engedelmesség, háború, szabály és lobogó voltak. A következő pillanatban pedig kinyílt a csapóajtó és a tetteiért életével fizetett a náci gonosztevő.⁸⁴

1962. május 31-én, „*Péntekre virradó éjjel a Tel Aviv melletti Ramleh-börtönben felakasztották Adolf Eichmannt, akit az izraeli bíróság több millió zsidó meggyilkolásában vállalt bűnrészessége miatt 1961 decemberében halálra ítél.* Az AP híradása szerint az akasztást rögtönzött bitófán, a börtön egyik harmadik emeleti raktárhelyiségében hajtották végre.

A kivégzésre néhány órával azután került sor, hogy Eichmann kegyelmi kérvényét Ben Cvi izraeli államelnök elutasította.

A kivégzett tömeggyilkos holttestét egy izraeli rendőrnaszádon elhamvasztották, és a hamvakat a tengerbe szórták.

Az akasztásnál jelen volt egyik külföldi hírlapíró azt írja, hogy Eichmann ugyanolyan cinikus magatartást tanúsított kivégzése előtt, mint üvegkalitkájában, a jeruzsálemi bíróság nagytermében lefolytatott tárgyalásán. Bűntudatnak vagy megbánásnak nyoma sem volt rajta.”⁸⁵(sic!)

⁸³ Népszabadság, XX. évfolyam, 124. szám, MTI, 1962. május 30., szerda, Eichmann halálos ítélete jogerős. p.4.

⁸⁴ Hausner, G., i. m., p.623-624.

⁸⁵ Népszabadság, XX. évfolyam, 127. szám, MTI, 1962. június 2., szombat, Eichmannt kivégezték. p.1.

VI. Utószó

Gideon Hausner könyvének végén a legmeghatóbb levelekről beszél, melyekből több ezer érkezett hozzájuk Eichmann kivégzése után. Sokan a per során értesültek saját családtagjaikat és a nemzetüket ért múltbéli katasztrófáról. *„Most, hogy elmondták a történetet a világnak, jobban érezzük magunkat.” – írta sok túlélő. A tárgyalás folyamán valamiféle érzelmi katarzist, megtisztulást éltek át.*⁸⁶

A per során a világ bepillantást nyert egy nép kiirtásának technikai rejtelseibe. Az eseményeket az emberi részletek tették valóssá. Iszonyatot keltett az emberekben, hogy bizonyos személyek miként képesek emberek ezreit megölni, köztük fiatalokat, gyermekeket minden megbánás nélkül.

A pernek köszönhetően alapelvvé vált, hogy senki sem védekezhet azzal, hogy felsőbb parancs vagy utasítás szerint cselekedett, ha súlyos bűncselekményt követett el, akkor személyesen felelősségre vonható és büntetendő. Bebizonyosodott az is, hogy annak ellenére, hogy Eichmann tizenöt éven keresztül messze bujkált mégis előkerítették és eljártak ellene. Az idő múlása nem oldotta meg a problémákat, felelnie kellett bűneiért. Ugyan nem kapta meg mindenki a méltó büntetését, aki részt vállalt a „gépezetben”, de példát statuáltak vele és a végső megoldás keresztülvivőjét halálbüntetésre ítélték.

A tárgyalás rámutatott a szabad világ súlyos tétlenségére is, amely nem nyújtott menedéket és kellő segítséget a rászorulóknak, akik kegyetlen pogrom áldozataivá váltak. Sok lelket megzavart az is, hogy a pápa és a püspökök nem tettek a zsidók üldözése ellen. Galen püspök javára szól, hogy a nácik az elmebetegek kiirtását célzó terve ellen fellépett és sikerrel megfékezte őket, azonban semmi enciklika nem született az izraeliták meggyilkolása ellen.

A zsidó körökre pozitív hatással volt a per. Könnyebben fel tudták dolgozni a múltat és nagyobb bizakodással viszonyultak a jövőhöz.⁸⁷

Az Eichmann-per kimeríthetetlen történelmi kutatások anyagává vált. Az izraeli kormánynak a per előkészítésénél figyelembe kellett vennie a per kül- és belpolitikai következményeit. A per egyértelműen a zsidó történelem egy kimagasló pontja. A legmélyebb dimenziója a pernek az, hogy Izraelben történt, amit 13 évvel a tárgyalás megkezdése előtt alapítottak. Feltehető, ha a deportálások idején már létezett volna az állam, megakadályozhatták volna vagy legalább enyhíthettek volna a körülményeken. *„El sem lehet képzelni mélyebb szimbolikus erővel rendelkező és megindítóbb beteljesülést, mint Gideon*

⁸⁶ Hausner, G., i. m., p.608-609.

⁸⁷ Hausner, G., i. m.,p.625-631.

Hausner főügyésznek, aki Herzl Tivadar egykori titkárának, leMBERGI rabbinak és Lengyelország palesztinai konzulja fia volt, német akcentussal, héber nyelven elmondott, a hatmillió áldozat nevében elhangzott vádbeszédét.” (sic!) A magyar deportálások kérdése az Eichmann-per egy nagyon fontos kérdése volt. Eichmann önmentő vallomásától eltekintve, a hivatalos iratok és tanúvallomások alapján Sztójay és kormánya, illetve a magyar csendőrség a németeket is meglepő alázattal és buzgósággal hajtották végre az utasításokat és a deportálásokat.⁸⁸

A per felébresztette a holokauszti iránti érdeklődést és elindította több háborús bűnös kézre kerítését.⁸⁹

Az Izraeli Központi Levéltár vezetője és egyben a Héber Egyetem történelemprofesszora, Eviatar Friesel nyilatkozott Eichmann börtönfeljegyzéseiről. Eredetileg az akkori miniszterelnök, David Ben Gurion rendelte el a titkosítását, amit később meghosszabbítottak. Ez azért volt szükséges, hogy a holokauszti létét tagadóknak antiszemita propagandájához ne lehessen felhasználni az anyagot, amelyben a bűnös elbagatellizálja a tömeggyilkosságokban játszott feladatkörét és szerepeit. Ugyanebben a cikkben olvashatunk a Sassen-dokumentumokról is, mely egy 630 oldalas iratanyag. Egy Sassen nevezetű holland újságírónak Eichmann még 1957-ben adott interjújának anyagát öleli fel (Eichmann tells his own damning story. Life, Vol. 49, No. 22, 1960. p. 19-25, 101-112., Life, Vol. 49, No. 23, 1960. p.146-161.), amelyben a vádlott, a jeruzsálemi vallomásaival szemben elismeri, hogy részese volt a magyar deportálásoknak, a halálmenet kitervelésének. Amosz Hausner, az izraeli főállamügyész fia, mint jeruzsálemi ügyvéd fontosnak tartotta, hogy közkívántra, nyilvánosságra hozzák ezt a dokumentumsorozatot is.⁹⁰ A teljes per anyaga elérhető nyomtatott formában illetve az interneten is. A Yad Vashem Archiveban szabadon kutatható Gideon Hausner hagyatéka is. A per anyagai két nagy gyűjteményben találhatók itt.⁹¹

Sokan azonban mai napig a holokauszttagadók körét erősítik. Tagadják, hogy valóban megtörtént a zsidó nép nagy részének haláltáborokban történő fizikai megsemmisítése. A holokauszttagadás lényege, hogy tagadják azt, hogy a második világháború során terv szerint,

⁸⁸ Golan, M., 2013., <http://www.or-zse.hu/kutat/mzsemle/golan-eichmannper.htm>, [olvasva: 2014.11.05.]

⁸⁹ Simon Wiesenthal, holokauszti túlélő, élete nagy részét a háborús bűnösök felkutatására és bíróság elé állítására szentelte. Eichmann kivégzése után az ő nevéhez köthető Karl Silberbauer Gestapo tiszt megtalálása és bíróság elé állítása is.

⁹⁰ HVG, XXI. évfolyam, 37. szám, 1999., Böhm, Á., Vitatott Eichmann-dokumentumok: a hóhér diadala. p.101.

⁹¹ TR.12 - Gideon Hausner Collection: The prosecutor in the Eichmann Trial, 1960-1965, TR.3 - Documentation collected in preparation for the Eichmann Trial, 1933-1962

parancsra pusztították volna el a zsidókat. Azonban az Eichmann-per, a tárgyalás egész menete, a tanúvallomások, és főként Eichmann saját vallomásai megcáfolhatatlanná teszik a történeteket. A holokauszt a történelem egyik legjobban dokumentált tragédiája. Az „Auschwitz-hazugságot” emlegetőket a koronatanú, maga Adolf Eichmann cáfolja emlékirataival és kétségbevonhatatlanul bebizonyítja az „Endlösung” tényét.

A holokauszt-revizionisták egyik példájával élve, a Heti Világgazdaság cikkében olvashatunk az Eichmann-iratok nyilvánosságra hozataláról. Először 15 évre titkosították, majd a titkosítást meghosszabbították 1977-ben. A negyven évig titkosan kezelt gót betűs, Eichmann által készített 600 lap terjedelmű kézirat titkosítását azonban feloldotta Izrael. Ennek oka az volt, hogy a londoni bíróságon David Irving brit történész, aki megkérdőjelezi a náci népirtás tényét, beperelte rágalmazás címen Deborah Lipstadt amerikai történészt. Lipstadt Hitler partizánjának és a legveszélyesebb holokausztagadók egyikének nyilvánította Irvinget a Hitler háborúja című művéért. A brit perrendtartás alapján az amerikai professzor asszonynak kellett bizonyítania a holokauszt megtörténtét. Eljákim Rubinstein izraeli főügyészt Lipstadt jogászai kérték, hogy adja ki az iratokat, aki végül így reagált: *„Izraelnek erkölcsi kötelezettsége, hogy szembesálljon azokkal, akik bagatellizálni próbálják a népirtást.”* Izrael ez által hozzájárult az iratok kutathatóságához és közzétételéhez.⁹²

Ugyanakkor összességében elmondható, hogy ennek ellenére a szaktudósok mégsem fejezték be minden igényt kimerítően a téma kutatását, valamint nincs feldolgozva minden részletében a mérhetetlen mennyiségű anyag. A szakmai közvélemény nem fókuszált kellőképpen az új kutatási irányvonalakra és nem tárta fel a holokauszt-kutatás új, eddig ismeretlen forrásait. A téma fontossága megkívánja a további kutatásokat, amely alapján komplexebbé válna az eddigi ismeretanyag összegzése és a következtetések levonása.

⁹² HVG, XXII. évfolyam, 10. szám, 2000., Magyar, P., Az Eichmann-iratok nyilvánosságra hozatala: Nem bánt meg semmit. p. 47-49.

VII. Irodalomjegyzék

Könyvek:

1. Arendt, H. – 2000 – *Eichmann Jeruzsálemben* – Tudósítás a gonosz banalitásáról – Osiris Kiadó – Budapest
2. Doise, J. – 1994 – *Un secret bien gardé: histoire militaire de l'affaire Dreyfus* – Éditions Du Seuil – Paris
3. Eichmann, A. – 2000 – *A tárgyalástól ítéletig – Feljegyzések a börtönből* – Glória Press – Budapest
4. Elm, K., Heinemeyer, K., Jesse, E. – 1993 – *A történelem nagy perei – Törvény és hatalom* – Holnap Könyvkiadó – Budapest
5. Harel, I. – *Garibaldi utcai ház – Adolf Eichmann elfogása* – Zohar Publishing Co. – Tel-Aviv
6. Hausner, G. – 1984 – *Ítélet Jeruzsálemben – Az Eichmann-per története* – Európa Könyvkiadó – Budapest
7. Healey, T. – 1993 – *A világ legnagyobb perei* – Vénusz Kiadó – Budapest
8. Molnár, J. – 2014 – *Csendőrtiszt a markóban – Ferenczy László csendőr alezredes a népbíróság előtt* – Scolar Kft. – Budapest
9. Nagy, K. – 1999 – *Nemzetközi jog* – Püski Kiadó – Budapest
10. Pascal, O. – 1992 – *Les intellectuels en France. De l'affaire Dreyfus à nos jours* – Colin – Paris
11. Shaw, N. M. – 2001 – *Nemzetközi jog* – Osiris Kiadó – Budapest
12. Szabolcs, O. – 1995 – *A nürnbergi per* – ELTE BTK – Budapest
13. Thomas, G. – 2000 – *Mosza – A titkosszolgálat története* – JLX Kiadó – Debrecen

Tanulmány:

1. Bárd, K. – 2012 – *Történelmi igazságtétel – Ötven évvel az Eichmann per után* – in Acta Universitatis Szegediensis: Sectio politico-juridica

Sajtó:

1. Belügyi Szemle – 1978 – XVI. évfolyam
2. HVG – 1997 – XIX. évfolyam

3. HVG – 1999 – XXI. évfolyam
4. HVG – 2000 – XXII. évfolyam
5. Élet és Tudomány – 2010 – LXV. évfolyam
6. Mozgó Világ – 2011 – XXXVII. évfolyam
7. MTI Kiadó – 1961 – VI. évfolyam
8. Népszabadság – 1961 – XIX. évfolyam
9. Népszabadság – 1962 – XX. évfolyam

Források:

1. Állambiztonsági Szolgálat Történeti Levéltára (továbbiakban: ÁBTL) A-1126 – *Magyar és német háborús bűnösök tevékenységéről leírások, névsorok* – Belügyminisztérium
2. ÁBTL A-3630 – 1982 – *Magyar néphadsereg vezérkara felderítő csoportfőnökség*
3. ÁBTL A-643/1 – 1945 – Összefoglaló Adolf Eichmannról és más háborús főbűnösökről
4. ÁBTL A-643/2 – 1945 – *Egyes személyek feljegyzései, visszaemlékezései*
5. ÁBTL A-643/5 – 1960 – *Tanúkihallgatási jegyzőkönyv*
6. ÁBTL – 10763/1945 nü. szám – *Jegyzőkönyv* – Budapesti Népügyészség
7. B.M. Tanulmányi és Módszertani Osztály – 1962 – *Gideon Hausner, a legfőbb államügyész megnyitó beszéde és jogi érvelése*
8. MOL – MSZMP K. B. Külügyi Osztály – 127/SE/1960 – *Előterjesztés az MSZMP K. B. Politikai Bizottságához*

Elektronikus források:

1. Golan, M. – 2013 – *Az Eichmann-per magyarországi összefüggései egyes tanúvallomások tükrében*, <http://www.or-zse.hu/kutat/mzsemle/golan-eichmannper.htm> [olvasva: 2014. 11. 05.]
2. State of Israel Ministry of Justice – The trial of Adolf Eichmann – <http://www.nizkor.org/hweb/people/e/eichmann-adolf/transcripts/> [olvasva: 2014. 11. 05.]
3. TR.12 - Gideon Hausner Collection: The prosecutor in the Eichmann Trial, 1960-1965 [olvasva: 2014. 11. 05.]

4. TR.3 - Documentation collected in preparation for the Eichmann Trial, 1933-1962
[olvasva: 2014. 11. 05.]